

Heikki Lahti

TOIMINTAVÄLINEKOULUTUS OSANA
FYSIOTERAPIAOPINTOJA

Fysioterapian koulutusohjelma

2011

TOIMINTAVÄLINEKOULUTUS OSANA FYSIOTERAPIAOPINTOJA

Lahti, Heikki
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Fysioterapian koulutusohjelma
Joulukuu 2011
Ohjaaja: Tuominen Hanna, Karinharju Kati
Sivumäärä: 54
Liitteitä: 4

Asiasanat: esteettömyys, fysioterapia, opinnot, toimintaväline

Kaksipäiväinen ulos talosta, pois pihasta toimintavälinekoulutus on Kehitysvammaisten tukiliiton Malikkeen (matkalle, liikkeelle, keskelle elämää) järjestämää toiminnallista esteettömyyttä edistävää opetusta vaikeavammaisten henkilöiden läheisille ja sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisille. Toimintavälinekoulutuksen tavoitteena on vahvistaa jokaisen yhteiskunnan jäsenen mahdollisuuksia osallistua heille mielekkääseen toimintaan. Toimintavälineet lisäävät vaikeavammaisen henkilön tilaisuuksia kokea elämyksiä vapaa-ajan liikkumisen parissa.

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä kartoitettiin, miten Satakunnan ammattikorkeakoulun vuonna 2008 ja 2009 opiskelunsa aloittaneet fysioterapeuttiopiskelijat kokivat toimintavälinekoulutukselle asetettujen tavoitteiden täyttymisen ja toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuuden sisältyä fysioterapeutin ammattiopintoihin. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten fysioterapeuttiopiskelijat kehittäisivät toimintavälinekoulutusta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä sekä Malikkeen että Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa, jotka avasivat keskenään yhteistyönsä organisoimalla toimintavälinekoulutuksen vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoille talvella 2011. Malike vastasi koulutuksen opetuksellisesta sisällöstä, jonka valmiuksin Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunta ohjasi kuukautta myöhemmin toimintavälinekoulutuksen vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoille.

Tutkimusmenetelminä opinnäytetyössä käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä tutkimusmenetelmiä sisältävää kyselylomaketta. Lisäksi tutkimusta tukemassa oli täysin avoin kyselylomake, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden keskeisimmät ajatukset toimintavälinekoulutuksen jälkeen. Molempien vuosikurssien opiskelijat kokivat koulutukselle asetettujen tavoitteiden täyttyneen keskimääräisen hyvin. Kehitysehdotukset vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoilla liittyivät pääpiirteissään toimintavälinekoulutuksen teoriaopetuksen sisältöön. Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoiden kehitysajatukset liittyivät suurimmaksi osaksi koulutuksen toiminnallisen vaiheen käytännön järjestelyihin. Tutkimuksen tulosten valossa molempien vuosikurssien opiskelijat toivoivat reilusti toimintavälineiden käytännön harjoittelua koulutuksen sisältöön. Suurin osa sekä vuoden 2008 että vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista piti toimintavälinekoulutusta hyvin tärkeänä osana fysioterapeutin ammattiopintoja. Lisäksi opiskelijat kokivat koulutuksen lisäävän merkittävästi fysioterapeutin valmiuksia tukea vaikeavammaisen mahdollisuuksia osallistua mielekkääseen vapaa-ajan liikuntaan.

FUNCTIONAL DEVICE EDUCATION AS PART OF THE PHYSICAL THERAPY STUDIES

Lahti, Heikki

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Physiotherapy

December 2011

Supervisor: Tuominen Hanna, Karinharju Kati

Number of pages: 54

Appendices: 4

Key words: accessibility, physical therapy, studies, functional device

”Malike” is a part of the Finnish Association for Persons with Intellectual Disabilities. It organizes a two day long functional device education which is aimed at the families and friends of people with disabilities as well as to the professionals in the field of social affairs and healthcare. The aim of the functional device education is to increase possibilities so that each and every person in the society could participate to activities that are meaningful to them. Functional devices help create opportunities for people with disabilities to enjoy experiences in the form of recreational sports.

In this study based Bachelors’ Thesis it was investigated how the physical therapy students in the Satakunta University of Applied Sciences who started their studies in the autumn of year 2008 and 2009 experienced the functional device training as a part of their studies. The goal was to examine the students’ opinions about the targets given to the functional device training and it’s necessity to be a part of the physical therapist studies. In addition, the study also aimed at examining how the physical therapy students would improve the functional device training in the future. The Thesis was executed with the cooperation of both ”Malike” and Satakunta University of Applied Sciences who started their collaboration by organizing a functional device training to the physical therapy students of the year 2009 in January 2011. ”Malike” was in charge of the educational content in January, which then gave preparedness to the staff of Satakunta University of Applied Sciences to give the functional device training one month later to the physical therapy students of the year 2008.

As regards the research methods, this study used a question form that contained both qualitative and quantitative methods. In addition, in support of the study there was also an open questionnaire, the aim of which was to find out the students' most essential thoughts after the functional device education. The students of both year classes felt that the objectives set for the education were reached well on average. The year 2008 students' ideas for improvements were mainly related to the content of theory education. As for the year 2009 students, their improvement suggestions were mostly related to the practical organization of the functional part of the education. In the light of the study's results, both student classes wished that the education should contain an extensive amount of practical training of the functional devices. Most students of both the 2008 and the 2009 classes considered that the functional devices training is an essential part of the physical therapy studies. In addition, the students considered that the training significantly increased the physiotherapist's abilities to support the opportunities of disabled people to participate to meaningful recreational sports.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 ESTEETTÖMYYS	7
2.1 Lainsäädäntö ja esteettömyys	7
2.2 Liikkumisen esteettömyys	10
2.3 Malike esteettömyyden vahvistajana.....	11
3 FYSIOTERAPEUTIN OSAAMINEN	12
3.1 Fysioterapeutin ammatin kuva	12
3.2 Tulevaisuuden haasteet fysioterapeutille.....	13
3.3 Toimintavälinekoulutus fysioterapeuttikoulutuksessa	14
4 TOIMINTAVÄLINE FYSIOTERAPEUTIN TYÖKALUNA.....	15
4.1 Toimintavälineen määritelmä.....	15
4.2 Toimintaväline ICF: n näkökulmasta	16
4.3 Toimintavälinekoulutus.....	17
4.4 Toimintavälinekoulutuksen tavoitteet	18
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	19
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT	20
6.1 Toteutus	20
6.2 Menetelmät.....	23
6.3 Tulosten analysointi	25
7 TULOKSET	25
7.1 Taustatiedot	25
7.2 Toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täytyminen	26
7.2.1 Tiedollisten tavoitteiden täytyminen	26
7.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden täytyminen	28
7.3 Toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuus.....	30
7.3.1 Erityisryhmien näkökulmat	31
7.3.2 Informatiiviset näkökulmat.....	31
7.3.3 Esteettömyyden näkökulmat.....	32
7.4 Toimintavälinekoulutuksen kehittämisideat.....	32
7.4.1 Kehittämisideat harjoittelupäivään	33
7.4.2 Kehittämisideat pilottipäivään	34
7.4.3 Muut kehittämisideat	36
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
9 POHDINTA	37
9.1 Menetelmien pohdinta	39

9.2 Tulosten tarkastelua.....	40
9.3 Jatkotutkimushaasteet.....	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Jokainen ihminen on erilainen. Ihmisen arvo ei ole riippuvainen toimintakyvystä ja jokaisella on oikeus olla osa yhteisöä. Jokaisella ovat samanlaiset sosiaaliset ja liikuntakasvatukselliset tarpeet. (Alanko 2004, 6). Monet kunnat ja yhdistykset tarjoavat kohdennettuja erityisliikuntaryhmiä henkilöille, joilla on samantyyppinen vamma tai toimintakyky. Tärkeintä on, että jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet valita liikuntaharrastuksena. Tämä voi onnistua, kun on käytettävissä mahdollisimman paljon toimintaa, joka ei sulje pois ketään jonkin ominaisuuden tai poikkeavan toimintakyvyn takia. (Kauravaara 2006, 8.)

Tämä opinnäytetyö liittyy Satakunnan ammattikorkeakoulun *Sataesteettömän kaikkien yteri* tutkimus- ja kehittämishankkeeseen. Kaikkien Yteri- hanke edistää esteettömiä luontoliikunta- ja virkistyspalveluja Yterin luontoalueella Porissa. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut). Työ tehtiin yhteistyössä Malikkeen (Matkalle, liikkeelle, keskelle elämää) kanssa, joka on osa Kehitysvammaisten Tukiliiton ry:n toimintaa. Malike pyrkii toiminnassaan edistämään vaikeavammaisen ihmisen vapaa-ajan liikkumista erityisten toimintavälineiden avulla. Kaksipäiväinen toimintavälinekoulutus on ensimmäinen askel toimintavälineiden ohjaamiseen vaikeavammaiselle henkilölle. Malike järjesti toimintavälinekoulutuksen 27.1.2011 - 28.1.2011 vuoden 2009 syksyllä opiskelunsa aloittaneelle Satakunnan ammattikorkeakoulun fysioterapeuttiopiskelijaryhmälle. Tämän koulutuksen pohjalta SAMK:n henkilökunta ohjasi itsenäisesti 3.3.2011 - 4.3.2011 toimintavälinekoulutuksen syksyllä vuonna 2008 aloittaneille fysioterapeuttiopiskelijoille.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää näiden fysioterapeuttiopiskelijoiden kokemuksia toimintavälinekoulutuksesta ja tulosten perusteella edistää toimintavälinekoulutuksen sisältöä sekä saada opiskelijoiden näkökulmasta kokonaiskuvaa toimintakoulutuksen tarpeellisuudesta fysioterapeutin opinnoissa.

2 ESTEETTÖMYYS

Esteettömyys tarkoittaa sitä, että fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö, palvelut sekä tuotteet on toteutettu siten, että jokainen yksilö voi erilaisissa ympäristöissä toimia yhdenvertaisesti yhteiskunnassa. (SFS- käsikirja 48-1 2010, 6) Siihen kuuluu oleellisesti yhteiskunnan kaikkien kansalaisten yhdenvertainen mahdollisuus osallistua sujuvasti työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Esteettömyydellä tarkoitetaan välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta vaikuttaa laajasti itseään koskeviin päätöksiin. Esteettömässä ympäristössä eläminen on turvallista ja laadukkaampaa kuin esteellisessä yhteiskunnassa. (Invalidiiliitto Ry:n www-sivut 2011)

Esteettömyyteen pyrkiminen mahdollistaa yleensä sopivia ratkaisuja kaikille yhteiskunnan jäsenille. Esteettömyyttä tarvitsevat eri tavalla vammaiset tai toimintarajoitteiset yksilöt kuten heikkokuuloiset, heikkonäköiset, liikuntaesteiset, ja heikkolihasvoimaiset. Jokainen yksilö kohtaa toimintarajoitteita elämänsä aikana, joten esteettömyys on kaikille tarpeellista. Käytännössä esteettömyys korottaa nimenomaan toimintarajoitteisten mahdollisuuksia. Esteettömyys ei tarkoita vain fyysisten esteiden poissaoloa, vaan myös kognitiivisia asioita ja sosiaalista ympäristöä. (SFS- käsikirja 48-1 2010, 6)

2.1 Lainsäädäntö ja esteettömyys

Lainsäädäntö on keskeinen tekijä esteettömyyden edistämässä, mutta yhteiskuntapolitiikassa pystytään käyttämään myös muita eri vahvuisia menetelmiä kuten ohjeita ja suosituksia. Rakentamisen alalla, viestintäsektorilla sekä sosiaali- ja terveystalalla lainsäädäntö esteettömyyteen liittyen on erilaista. Rakentamisen alalla käytetään perinteellistä hallinnollista kokonaisuutta ja viestintäsektorilla on erillinen markkinaolosuhteisiin luotu lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveydenhuollossa lainsäädäntöä voi olla haastavaa soveltaa käytäntöön. Esimerkiksi lyhytaikaiseen apuvälinetarpeeseen asiakas voi saada apuvälineen välittömästi terveyskeskuksesta, mutta vaativan kommunikointiapuvälineen arviointiprosessi eri lakiasetuksia tulkiten voi kestää useita kuukausia. Esteettömyyttä ei mitenkään voida toteuttaa vain yhden organisaation

toimesta, vaan vaaditaan osaavaa yhteistyötä. Siihen tarvitaan erityisesti organisointikykyjä ja taitoja. (Kempainen 2008, 5; Salminen 2010, 38)

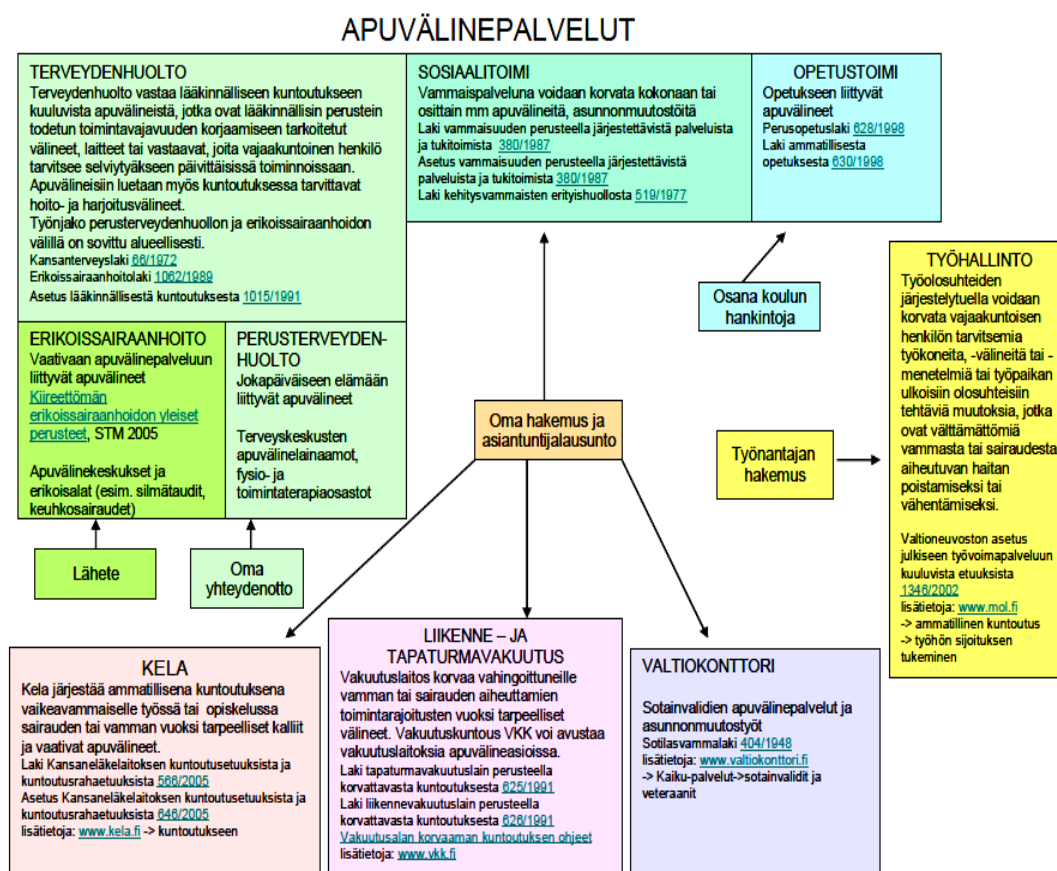
Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi vuonna 1993 vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta lisäävät yleisohjeet vammaispolitiikan standardeiksi. Näiden yleisohjeiden pohjalta Suomessa luotiin vuonna 1995 Valtakunnallisen vammaisneuvoston toimesta vammaispoliittinen ohjelma Kohti yhteiskuntaa kaikille. Ohjelman tavoitteena on kehittää vammaisten kansalaisten tasa-arvoa, vaikutusmahdollisuuksia ja esteettömyyttä. Ohjelma on edelleen ajankohtainen ja kaikki siinä asetetut tavoitteet eivät ole toteutuneet. (STM 2006, 8). Esteettömyyttä tarkemmin määrittelevä lainsäädäntö on yhteiskunnalle tärkeää. Lainsäädännön voimassaolon lisäksi sitä täytyy tulkita oikein ja laittaa oikeaoppisesti käytäntöön. Esteettömyyden lainsäädännön keinot voisivat monipuolistua kuitenkin tulevaisuudessa. (Kempainen 2008, 49.)

Yhdenvertaisuuslailla pyritään edistämään, kehittämään ja turvaamaan yhdenvertaisuuden toteutumista. Lisäksi lain tarkoituksena on tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Yhdenvertaisuuslain määrittelyn mukaan ketään ei saa syrjiä vammaisuuden, terveydentilan, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, uskonnon, vakaumuksen, kielen, mielipiteen, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Yhdenvertaisuuslaki. 20.1.2004/21. § 1, 6.)

Kansanterveyslain mukaan apuvälinepalvelut kuuluvat lääkinälliseen kuntoutukseen, joka on yleisesti säädetty kunnan tehtäväksi. Lääkinällisen kuntoutuksen sisällöstä on säädetty erillisessä asetuksessa, jonka ohjeistuksen mukaan apuvälineet sisältyvät lääkinälliseen kuntoutukseen. Lääkinällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen 3 §:n mukaan apuvälinepalvelut, johon kuuluu apuvälineiden tarpeen määrittely, välineiden sovitukset, luovutus omaksi tai käytettäväksi, välineiden käytön selkeä opetus ja ammattimainen huolto, ovat lääkinällisen kuntoutuksen palveluita. (SFS-käsikirja 48-1 2010, 17; Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2011)

Erilaisten apuvälineiden hankintakanavia voi olla useita erilaisia (Kuva 1). Päivittäisiä toimintoja tukeva apuväline kuuluu lääkinällisen kuntoutuksen piiriin, mutta

kaikkia harrastusvälineitä ei luonnollisesti luokitella apuvälineiksi ja siksi niihin ei helposti saa rahoitusta (Salminen 2010, 168).

Kuva 1. Apuvälineiden hankintakanavat. (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

Soveltavan liikunnan toimintavälineet sisältyvät pääosiltaan harrastevälineisiin. Niiden hankintaan voi tilanteesta riippuen hakea taloudellista tukea vakuutusyhtiöstä tai kunnan sosiaalitoimelta vammaispalvelulain nojalla. Tukea voi anoa itsenäisesti, mutta myös fysioterapeutin tai lääkärin suosittelemana. Sosiaalitoimen tuki on määrärahasidonnaista ja päätökset tuen antamiseen vaihtelevat kuntien talousresurssien mukaan. Vakuutusyhtiöt päättävät lakien pohjalta korvauskäytännöistään. (Kuutamo & Hölsömäki 2005, 14-15). Vakuutuskuntoutus VKK: n ohjeistuksen mukaan joissakin tilanteissa vammaisurheiluväline on korvattavissa, kun väline nähdään ylläpitävän tai edistävän asiakkaan psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Tällöin voidaan korvata yhden välineen hankintakulu, mutta ei käyttökuluja. (Vakuutuskuntoutus VKK ry: n www-sivut 2011)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluihin kuuluu apuvälinetarpeen arviointi ja apuvälineen sovitus, käytön opetus sekä luovutus omaksi tai lainaksi, apuvälineen huolto, korjaus, kuljetus ja käytön seuranta. Apuvälinetarpeen arviointi tulee olla terveydenhuollon ammattilaisen kuten lääkärin tai fysioterapeutin tekemä yksilöllisin perustein tehty apuvälinepalveluiden tarvearviointi. Sen tulee sisältää tietoa vähintään apuvälinepalveluun perusteena olevasta sairaudesta tai vammasta ja niistä aiheutuva toimintakyvyn ongelma, apuvälineen käytölle asetetut tavoitteet sekä suunnitelma välineiden ohjauksesta. Tarvittaessa apuvälinettä tulee kokeilla potilaan käyttöympäristössä riittävän pitkään, jotta voidaan arvioida apuvälineen muutostarpeet. Kokeilun tuloksena potilaalle valitaan sovelia apuväline. (STM 2011, 5)

2.2 Liikkumisen esteettömyys

Yhteiskunnan rakenteiden ja toimintojen sekä palveluiden esteettömyys vahvistavat sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja vähentävät syrjäytymistä. Perustuslain takaama liikkumisvapaus toteutuu käytännössä heikkolaatuisesti vammaisten henkilöiden kohdalla, koska ympäristössä, sen suunnittelussa, rakentamisessa sekä toiminnassa ei ole otettu huomioon heidän erityisiä tarpeitaan. Usein vammaisten henkilöiden ongelmat toimia itsenäisesti eri ympäristöissä johtuvat näistä seikoista. Saavutettavuus on huomioitava esteettömyyden lisäksi. On riittämätöntä, että joku palvelu on tarjolla, vaan sen ääreen on päästävä. Tarjolla olevasta palvelusta tulee saada tietoa ja sen on oltava käyttökelpoista sekä vastata ihmisten erilaisiin tarpeisiin. Vammaisen henkilön kohdalla esteettömyyteen ja saavutettavuuteen pyrkiminen voi tarkoittaa erityispalveluita eli positiivista erityiskohtelua. (STM 2006, 9.)

Liikkumisen, näkemisen, kuulemisen ja ymmärtämisen vaikeudet voivat tarkoittaa liikkumis- ja toimimisesteisyyttä. Jo liikuntapaikalle pääseminen voi olla pienestä kiinni ja hyvin haastavaa. Harrastajan tulisi ensin sisäistää mahdollinen palvelu ja seuraavaksi päästä perille liikunnan harrastamisen kohteelle. Siihen voi tarvita julkisia liikennevälineitä, muita kuljetuspalveluita, opastajaa, saattajaa, avustajaa, tulkkia ja usein myös erilaisia apuvälineitä. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n www-sivut)

Esteetön liikkumisympäristö helpottaa usein liikkujan toimintaa. Tällaisessa ympäristössä tulisi olla miellyttävää ja erityisesti turvallista liikkua ja lisäksi sinne on helppo päästä. Esteettömyys pitäisi ottaa huomioon jo liikuntapaikkoja sekä ympäristöjä suunnitellessa, mutta valitettavasti usein on toimittu tässä suhteessa huolimattomasti. Liikkujan on ensisijaisesti päästävä liikuntapaikalle, kuten kerhotilaan, liikuntasaliin, ulkoliikuntapaikalle tai uimahalliin. Liikkujan lähtemistä harrastuspaikalle helpottaa, jos ohjaaja neuvoo hyvin etukäteen, kuinka liikuntapaikkaan pääsee esimerkiksi julkisilla kulkuvälineillä (Kauravaara 2006, 11-12).

2.3 Malike esteettömyyden vahvistajana

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. perustettiin vuonna 1961 kehitysvammaisten vanhempien toimesta. Kehitysvammaisten Tukiliiton tehtävänä on edistää kehitysvammaisen ihmisen ja hänen perheensä tasa-arvoa, elämänlaatua sekä yksilöllistä kasvua. 1990-luvun alkupuolella nousi esille vaikeasti monivammaisten lasten perheiden tuentarpeet, jotka ilmenivät myös monin tavoin Kehitysvammaisten Tukiliitossa. Näiden tarpeiden pohjalta päätettiin perustaa jokin konkreettinen hanke kehitysvammaisten lasten perheiden tueksi, koska siinä oli huomattava aukko. Kehitysvammaisten Tukiliiton Malikkeelle eli Matkalle, Liikkeelle, Keskelle elämää –hankkeelle oli kehittynyt selkeä tilaus yhteiskunnallisen integraatiokehityksen sekä vaikeavammaisten palvelurakenteiden muutoksien kautta. (Nikulainen 2008, 3-4.)

Kehitysvammaisten Tukiliiton Malike aloitti projektimuotoisena itsenäisen toimintansa 1.12.1997. Malike käynnistyi EU:n komission pilottihankkeena Pirkanmaalla ja Pohjois-Karjalan alueella, mutta vakinaistui myöhemmin pysyväksi osaksi Kehitysvammaisten Tukiliiton toimintaa. Malike perustettiin turvaamaan monivammaisten lasten laadukasta ja turvallista lapsuutta sekä lisäämään heidän esteetöntä osallistumista yhteiskunnassa. Viisivuotinen Aikuis-Malike -projekti syntyi Malikkeen täydennykseksi vuonna 2007, kun yksikön ensimmäiset asiakkaat olivat ehtineet kasvaa aikuisiksi. Malike ja Aikuis-Malike toimivat molemmat RAY:n tuella. Malikkeen tavoitteena on vaikuttaa yhteiskunnassa vallitseviin asenteisiin sekä tarjota toiminnallista vertaistukea vaikeavammaisten lasten perheille ja vaikeavammaisille aikuisille itselleen. Järjestön tapahtumista, kursseilta ja koulutuksista reipas tekemisen asen-

ne leviää vaikeavammaisiin, heidän lähi-ihmisiinsä ja jopa muualle yhteiskuntaan. (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

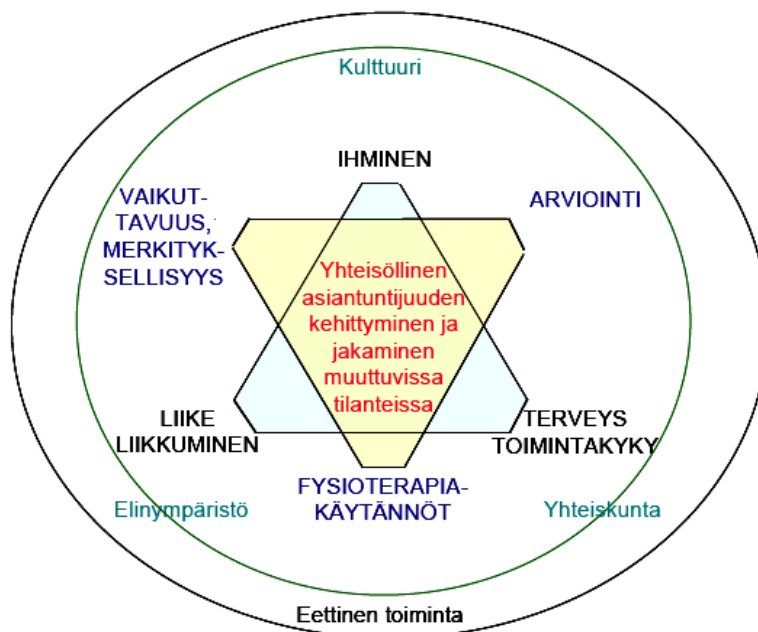
3 FYSIOTERAPEUTIN OSAAMINEN

3.1 Fysioterapeutin ammatin kuva

Fysioterapeutti on terveydenhuollon laillistettu ammattilainen, joka on suorittanut fysioterapeutin, lääkintävoimistelijan tai erikoislääkintävoimistelijan tutkinnon. Fysioterapeutin ammattinimikettä saa käyttää ja ammattia harjoittaa vain fysioterapian tutkinnon suorittanut henkilö. Fysioterapeutit voivat työskennellä julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä erilaisissa projekteissa, tutkimushankkeissa sekä yrittäjinä. (Suomen fysioterapeutit 2011, 25.)

Fysioterapia kuuluu tärkeänä osana terveystieteisiin. Peruskäsitteet ja ontologiset perusolettamukset osoittavat fysioterapian käytäntöjä sekä todellisuutta ja siten ohjaavat toimintaa. (Suomen fysioterapeutit 2011, 6.) Fysioterapeutti on liikkeen sekä liikkumis- ja toimintakyvyn asiantuntija ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa. Fysioterapian tavoitteena on yhteistyössä kuntoutujan kanssa saavuttaa hänen optimaalinen terveytensä sekä liikkumis- ja toimintakykynsä ottaen huomioon hänen voimavaroinsa ja palvelujärjestelmien mahdollisuudet. (SAMK:n OPS, 3.)

Fysioterapian ydinkäsitteet ovat ihminen, liike ja liikkuminen sekä ihmisen terveys ja toimintakyky. Kuvassa 2 on esitetty näiden käsitteiden lisäksi yhteiskunta, kulttuuri, elinympäristö ja eettinen toiminta ydinkäsitteinä, jotta fysioterapian ammatinkuvaa voidaan tarkastella laajalla näkökulmalla. (Suomen fysioterapeutit 2011, 6). Soveltavan liikunnan apuvälineiden saatavuus on parantunut yhteiskunnassamme selvästi viimeisen viiden vuoden aikana, mutta kuntoutuksen ammattilaisten tulee pyrkiä lisäämään niiden tunnettavuutta toimipaikoissaan. Välineiden tunnettavuuden edistämisen lisäksi fysioterapeuteilta vaaditaan vahvaa eettistä toimintaa vaikeavammaisten neuvonnan ja ohjauksen parissa. (Kuutamo & Hölsömäki 2004, 9.)

Kuva 2. Fysioterapian elementtejä kuvaava malli (Suomen fysioterapeutit 2011)

Fysioterapian suunnittelu, toteutus sekä arviointi lähtevät yksilöstä, joka on psyko-fyysinen elämässään suhteessa ympäristöönsä. Fysioterapian päätöksenteossa tärkeää on näyttö fysioterapian vaikutuksista sekä taito soveltaa tätä tietoa kliiniseen työhön ja arjen asettamiin realiteetteihin. Uusien fysioterapian menetelmien käyttöönotto, fysioterapiaprosessin tehostaminen sisältää aina mahdollisuuksia ja riskejä. Vaikutavuutta määritettäessä asiakas tulee nähdä suhteessa omaan elinympäristöönsä sekä siihen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jotka määrittävät hänen elämänsä. (Suomen fysioterapeutit 2011, 6.)

3.2 Tulevaisuuden haasteet fysioterapeutille

On todennäköistä, että tulevaisuudessa fysioterapian toteuttamisen ja fysioterapiamenetelmien toimintaympäristöt laajenevat, joten sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvitaan uusia toimintamalleja terveyden edistämiseksi. Fysioterapian ammattitaitoa tarvitaan enenevässä määrin asiakkaan omassa elin- ja toimintaympäristössä. Moni ammatillinen yhteistyö kuuluu keskeisenä osana fysioterapeutin työhön. Tulevaisuuden teknologia uudenaikaisine apuvälineineen on sulautunut osaksi ympäristöämme, jossa korostuvat vuorovaikutteisuus ja toiminnallisuus. Asiakkaat tahtovat hyödyntää

tarjolla olevien tuotteiden, palveluiden ja erilaisten jakelukanavien monimuotoisuutta. (Suomen fysioterapeutit 2011, 19-20).

Tulevaisuudessa väestön ikärakenne ja globalisaatio muuttavat kuntatasolla palvelurakenteen järjestystä. Samaan aikaan sosiaali- ja terveydenhuollossa aloitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena edistää on suomalaisten terveyttä, toimintakykyä ja omatoimisuutta. Fysioterapeuttien rooli on tärkeä osa näihin tavoitteisiin pääsemisessä (SAMK:n OPS 2008, 3). Yhteiskunnan muutokset ovat tapahtuneet nopeasti, mutta näkyvästi ja ne ovat olleet terveydenhuollon ammattilaisilla tiedossa. Fysioterapiatyön sisällössä tulee tapahtua muutosta, koska muuten on vaarana, että fysioterapia jää ensiavun antajaksi ja muut ammattikunnat täyttävät yhteiskunnassa syntyvät tarpeet. Fysioterapeuttien tulisi mukautua nopeammin yhteiskunnan muutoksiin palveluun monipuolistamalla. (Julin 2011, 41)

3.3 Toimintavälinekoulutus fysioterapeuttikoulutuksessa

Fysioterapeutin perustutkintoon valmistava koulutus toteutuu korkeakoulujärjestelmässä, jossa koulutus on laajentunut tiedon välittämisestä tiedon tuottamiseen. Suomen ammattikorkeakouluissa fysioterapeuttikoulutuksen opetussuunnitelman perustana ovat ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARENE), opetus- ja kulttuuriministeriöministeriön ja fysioterapeuttikoulutusten eurooppalaisten korkeakoulujen verkoston (ENPHE) osaamisalue-suositukset ja -kuvaukset. (Suomen fysioterapeutit 2011, 13)

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan ammattikorkeakoulusta valmistuvan fysioterapeutin taidolliseen osaamiseen kuuluu kyky suunnitella ja ohjata sovellettua liikuntaa eri asiakas- ja kuntoutujaryhmille liikunnan didaktiikkaa ja eri liikuntamuotoja käyttäen. ENPHE painottaa fysioterapiakoulutuksessa moni ammatillisen yhteistyön ja tieteellisen kehittämisen merkitystä fysioterapiakoulutuksessa. Arenen fysioterapiakoulutuksen osaamisalue-suositukseen kuuluu yhtenä osakokonaisuutena teknologiaosaaminen. Tähän teknologiaosaamiseen kuuluu fysioterapeutin kyky hyödyntää erilaisia apuvälineitä asiakkaan liikkumis- ja toimintakyvyn tukemisessa sekä ylei-

sesti taito soveltaa teknologiaa ihmisten liikkumis- ja toimintakyvyn edistämässä. (Suomen fysioterapeutit 2011, 13, 36, 38.)

Kehitysvammaisten tukiliiton Malike painottaa toimintavälinekoulutuksen tärkeää roolia fysioterapeuttikoulutuksessa. Järjestön mukaan fysioterapian ammattikunta ei saisi jäädä vaille toimintavälinekoulutusta, koska fysioterapeutit kohtaavat työssään paljon asiakkaita, jotka voivat hyötyä varteenotettavan paljon toimintavälineistä monenlaisessa osallistumisessa ja omassa arkiliikkumisessaan. Puranen perustelee raportissaan toimintavälinekoulutuksen liittämistä fysioterapiakoulutukseen sillä, että fysioterapeutit ovat usein avainasemassa toimintavälineitä koskevan tiedon levittämisessä omilla työpaikoillaan ja asiakkaiden keskuudessa. (Puranen 2011, 4,6.)

4 TOIMINTAVÄLINE FYSIOTERAPEUTIN TYÖKALUNA

4.1 Toimintavälineen määritelmä

Kehitysvammaisten tukiliiton Aikuis-Malikkaan toiminnan kohderyhmänä ovat vaikeavammaiset aikuiset, jotka tarvitsevat fyysisen toimintakyvynsä tueksi toista ihmistä sekä tarkoituksenmukaisen toimintavälineen (Puranen 2011, 4). Toimintaväline-termi pohjautuu käsitteeseen toimintakyky, joka tarkoittaa yksilön toimintamahdollisuuksia erilaisissa ympäristöissä ja vapaa-ajan harrastuksissa. Kuvissa 3 ja 4 on esitetty talvikäyttöön suunniteltuja toimintavälineitä. Toimintavälinekäsitettä ei ole virallisesti määritelty, mutta sitä voidaan käyttää epävirallisesti apuvälinekäsitteen alaisuudessa. Toimintaväline on vähemmän leimaava käsite kuin apuväline. Toimintaväline mahdollistaa käyttäjälleen tasa-arvoisen liikunnan parissa toimimisen verrattuna muihin ihmisiin. Jokainen voi hyötyä ja tarvita toimintavälinettä. Toiselle se voi olla pyörätuoli, toiselle rullalauta. (Kuutamo & Hölsömäki 2005, 10.)

Kuva 3. Hiihtoahkio Fjellpulken
(Malike-keskuksen www-sivut 2011)

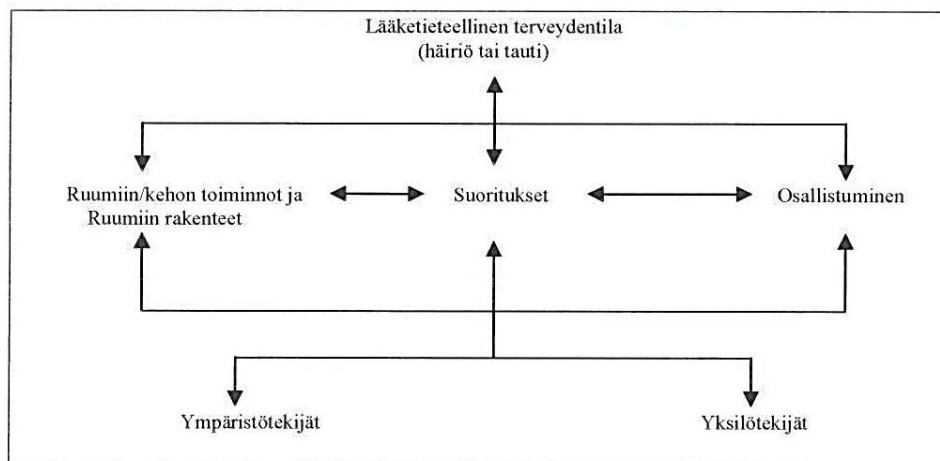

Kuva 4. Kelkka Snow Comfort
(Malike-keskuksen www-sivut 2011)

4.2 Toimintaväline ICF: n näkökulmasta

Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus tarkoittaa lyhennettynä ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health). ICF:n tarkoituksena on mahdollistaa yhtenäinen ja kansainvälisesti sovittu kieli sekä viitekehys, joka kuvaa yksilön toiminnallista terveyttä ja terveyteen liittyvää toiminnallista tilaa. (Stakes 2004, 3). ICF-luokitus tarkastelee ihmisen toimintakyvyn ja sen rajoitteiden näkökulmia. Luokitusta voidaan käyttää fysioterapiassa klinisen työn välineenä, kun arvioidaan henkilön kuntoutuksen tarvetta ja työkykyä. (Karppi 2007, 25).

ICF- luokituksessa on kaksi osaa, joista ensimmäinen osa käsittelee toimintakykyä ja toimintarajoitteita ja toinen osa kontekstuaalisia tekijöitä. Molemmat osat koostuvat myös kahdesta osa-alueesta. Ensimmäinen osa jakaantuu yksilön ruumiin ja kehon toimintoihin sekä suoritukseen ja osallistumiseen. Toinen osa sisältää yksilötekijät ja ympäristötekijät. (WHO 2007, 9). ICF- luokituksen kuvion (kuva 5) tavoitteena on selventää näiden eri osa-alueiden informaatiota ja vuorovaikutuksia keskenään.

Kuva 5. ICF, osa-alueiden vuorovaikutussuhteet. (Stakes 2004)

ICF- luokituksessa osallistumisen osa-alueeseen sisältyy yhtenä kokonaisuutena vapaa-aika ja virkistäytyminen. Tähän kokonaisuuteen sisältyy yksilön mahdollisuus osallistua esimerkiksi peleihin ja leikkeihin, vapaa-ajan harrastuksiin, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä osallistuminen erilaisiin urheilu- ja liikuntatapahtumiin. (Stakes 2004, 167). Vaikeavammaisten henkilöiden osallistumisen edistäminen heille merkitykselliseen toimintaan on Aikuis-Malikeen keskeisimpiä tavoitteita. Vaikeavammaisen henkilön osallistumista vahvistaa toimintavälinekoulutuksen ohjaaminen niille, jotka kohtaavat työssään vaikeavammaisia ja heidän läheisiään. (Puranen 2011, 4). Malike- toiminnan esimies Susanna Tero tiivistää toimintavälinekoulutuksen ja toimintavälineiden merkityksen yksilön osallistumista kehittäväksi asiana: ”Välineopastus on vain yksi osa toimintaamme. Tavoitteenamme on, että vaikeavammaisen henkilö osallistuu täysipainoisesti yhteiskuntaan koko elämänkaarensa ajan.” (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

4.3 Toimintavälinekoulutus

Hyvä keino vapaa-ajan liikkumisen edistämisessä vaikeavammaisen ihmisen kohdalla on toimintavälinekoulutukseen osallistuminen niillä henkilöillä, jotka työssään kohtaavat vaikeavammaisia aikuisia ja heidän läheisiään. Aikuis-Malikeen järjestämän toimintavälinekoulutuksen ensimmäisen päivän aikana käydään läpi toimintavälineiden teoriaa ja tehdään käytännöllisiä harjoitteita välineiden kanssa. Toisena päivänä koulutukseen osallistuvat henkilöt harjoittelevat toimintavälineitä luontoym-

päristössä vaikeavammaisten asiakkaiden kanssa. Koulutus voidaan järjestää vuodenajasta riippuen joko kesä- tai talvivälinekoulutuksena. Toimintavälinekoulutuksia ohjataan Tampereella Malike-Keskuksessa sekä alueellisesti eri paikkakunnilla. Alueellisten koulutusten sisältö luodaan yhteistyökumppaneiden tarpeiden ja toiveiden mukaan. (Puranen 2011, 4)

Toimintavälinekoulutuksessa ohjataan koulutukseen osallistuville perusteet toimintavälineiden käyttöön ja näiden erilaisiin turvallisuustekijöihin. Ilman toimintavälinekoulutusta yksilöllä ei ole tarvittavia edellytyksiä ohjata erityisliikkujaa tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti erilaisissa olosuhteissa. (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

Malike käyttää kaksipäiväisestä koulutuksesta tunnuslausetta ulos talosta, pois pihasta toimintavälinekoulutus ilmaistakseen opetuksen toiminnallista luonnetta. Toimintavälinekoulutuksen tavoitteena on antaa uudenlaisia mahdollisuuksia vaikeavammaisille ihmisille osallistua luonnossa liikkumiseen. Vaikeavammaisella henkilöllä tarkoitetaan ihmistä, jonka liikkumista vamma vaikeuttaa selkeästi. Tällöin hän tarvitsee toisen ihmisen apua ja toimintavälineen voidakseen liikkua ja osallistua. Toimintavälinekoulutukseen ovat kutsuttuja sekä ammattilaiset että vaikeavammaisten ihmisten läheiset. (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

4.4 Toimintavälinekoulutuksen tavoitteet

Toimintavälinekoulutuksen tavoitteita on yhteensä neljä. Ensimmäisenä tavoitteena on, että koulutukseen osallistunut ymmärtää ja tiedostaa toimintavälineiden tarjoamat mahdollisuudet ja niiden merkityksen vaikeavammaisen henkilön elämässä. Koulutuksen toinen tavoite on, että osallistuja tietää, minkälaisia eri toimintavälineitä on yleisesti saatavilla sekä hänellä on valmiudet ja kyvyt ohjata ja käyttää toimintavälineitä koulutuksen jälkeen. Toimintavälineiden eri hankintakanavien ja rahoitusmahdollisuuksien tunteminen on toimintavälinekoulutuksen kolmas tavoite. Viimeinen toimintavälinekoulutuksen tavoite on, että koulutukseen osallistuneet henkilöt pystyvät hyödyntämään Malike-vuokraamoita koulutuksen jälkeen. (Malike-keskuksen www-sivut 2011.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Liikunnan harrastamisen tulisi olla kaikilla osa elämää nuoruudesta vanhuuteen saakka eikä koskaan ole liian myöhäistä aloittaa jotain liikuntaa. (Hiltunen 1997, 129). Kuitenkin monen liikuntarajoitteisen henkilön vapaa-ajan liikunta ei luo niitä elämyksiä, joita hän erityisesti kaipaa. Osalla harrastuksiin ja liikkumiseen liittyvät unelmat ovat hautautuneet vammaisuuden vuoksi ja ajatus elämysliikunnasta tuntuu kaukaiselta. Yhteiskuntamme julkisen sosiaali- ja terveystuollon vastuulla on suurimmaksi osaksi järjestää liikuntarajoitteiselle ihmiselle jokapäiväisen elämän apuvälineet. (Rissanen, Kallanranta & Suikkanen 2008, 566). Vaikeasti liikuntarajoitteisen vapaa-ajan harrastuksiin ei välttämättä aina kiinnitetä tarpeellista huomiota. Kehitysvammaisten tukiliiton Malike (Matkalle liikkeelle keskelle elämää) pyrkii toiminnassaan ehkäisemään vaikeavammaisen ihmisen syrjäytymistä ja luomaan jokaiselle mahdollisuuden kokea elämyksiä liikkumisen kautta. (Malike-keskuksen www-sivut 2011)

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vuoden 2008 ja 2009 syksyllä koulunsa aloittaneiden suomenkielisten fysioterapiaopiskelijoiden näkemyksiä toimintavälinekoulutuksesta osana heidän ammattikoulutustaan. Opinnäytetyöstä saatujen tulosten perusteella tavoitteena on edistää Malikkeen toimintavälinekoulutuksen sisältöä, kun kohteena ovat fysioterapiaopiskelijat. Lisäksi tulosten avulla tavoitteena on antaa palautetta toimintavälinekoulutuksen merkityksestä osana fysioterapiapintoja Satakunnan ammattikorkeakoulun fysioterapian koulutusohjelman opintojen sisällöstä vastaaville. Tutkimuksen koehenkilöinä toimivat toimintavälinekoulutukseen osallistuvat fysioterapiaopiskelijat.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat:

- Miten fysioterapeuttiopiskelijat kokevat toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täyttymisen?
- Miten fysioterapeuttiopiskelijat kokevat toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuuden fysioterapian koulutusohjelmassa?
- Miten fysioterapeuttiopiskelijat kehittäisivät toimintavälinekoulutusta?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Satakunnan ammattikorkeakoulussa vuonna 2008 aloittaneiden fysioterapeuttiopiskelijoiden koulutusohjelman opinnot rakentuvat kymmenestä eri moduulista. Moduulit ovat sekä peräkkäin tai myös rinnakkain kulkevia. Fysioterapeutti toimijana moduulin opintopistemäärä on 40 ja sen oppimistuloksiin kuuluu fysioterapian apuvälinepalveluiden osaaminen. (SAMK:n OPS 2008, 13.) Toimintavälinekoulutus sisältyy yhden opintopisteen suuruisena kokonaisuutena fysioterapeutti toimijana moduulin osa D:hen. Tämän osion tavoitteina ovat fysioterapeuttiopiskelijan syventyminen toimintakyvyn rajoitteiden fysioterapiamenetelmiin eri näkökulmista. (Kangasperko 2011.)

6.1 Toteutus

Opinnäytetyön toteutus tapahtui kahdessa erillisessä toimintavälinekoulutuksessa Porin Yyterin luontoalueella talvella 2011. Kaksipäiväisten toimintavälinekoulutusten jälkeen molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijat velvoitettiin osallistumaan kaikille avoimeen laskiaisriehaan 6.3.2011, jotta koulutuksessa opitut taidot vahvistuisivat. Aikuis- Malike järjesti ensimmäisen kerran historiansa aikana toimintavälinekoulutuksen ammattikoulutusta antavan oppilaitoksen, Satakunnan ammattikorkeakoulun, kanssa 27.1.2011 - 28.1.2011. (Puranen 2011, 4). Satakunnan ammattikorkeakoulun lehtori Kati Karinharju teki aloitteen toimintavälinekoulutuksen järjestämiseksi fysioterapeuttiopiskelijoille. Toimintavälinekoulutus järjestettiin Yyteri-beachin ravintola Dyynissä ja sitä ympäröivässä metsäisessä luonnossa (kuva 4). Toimintavälinekoulutus suunnattiin vuoden 2009 opintonsa aloittaneille fysioterapeuttiopiskelijoille. Teoriapäivään osallistui 24 opiskelijaa ja retkipäivään 22 opiskelijaa.

Kouluttajina tammikuussa 2011 olivat Malike- toiminnan esimiehet Tanja Tauria ja Susanna Tero. Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunnasta toimintavälinekoulutuksessa mukana olivat lehtori Kati Karinharju ja Sataesteetön hankkeessa projektityöntekijänä toimiva Riikka Tupala. He vastasivat toimintavälinekoulutuksen

yleisistä käytännön järjestelyistä, koska vastuu näistä tehtävistä kuuluu alueellisessa toimintavälinekoulutuksessa yhteistyökumppanille.

Toimintavälinekoulutuksen ensimmäinen päivä eli harjoittelupäivä oli teoretietoa välineistä ja Malikkeen toiminnasta yleisesti. Lisäksi harjoittelupäivän päätteeksi fysioterapeuttiopiskelijat saivat kokeilla käytännössä kasata ja purkaa erilaisia talvilii-kunnan toimintavälineitä. Toisena päivänä eli pilottipäivänä toimintavälineitä ohjattiin toimintakyvyltään hyvin erilaisille vaikeavammaisille asiakkaille Yyterin luonnossa (kuva 6). Osa asiakkaista oli täysin avustettavia ja osa pystyi liikkumaan itsenäisesti. Opiskelijoille annettiin koulutuksesta heränneitä keskeisimpiä ajatuksia selvittävä lyhyt avointen kysymysten haastattelulomake pilottipäivän päätteeksi tukemaan opinnäytetyön tutkimusta (Liite 1).

Kuva 6. Toimintavälinekoulutuksen pilottipäivä tammikuussa 2011

Karinharju ja Tupala järjestivät tammikuun toimintavälinekoulutuksen pohjalta itsenäisesti toimintavälinekoulutuksen vuoden 2008 syksyllä opintonsa aloittaneille fysioterapeuttiopiskelijoille 3.3.2011 - 4.3.2011 samoissa tiloissa kuin tammikuussa järjestetty koulutus. Lisäksi opinnäytetyön tekijä osallistui toimintavälineiden käytännön ohjaamiseen oman vuosikurssinsa fysioterapeuttiopiskelijoille. Karinharjun ja Tupalan ohjaama toimintavälinekoulutus poikkesi Malikkeen järjestämästä koulutuksesta siten, että jo harjoittelupäivän aikana opiskelijat ohjasivat toisilleen välineitä käytännössä ulkona (kuva 7). Pilottipäivänä toimintavälineitä ohjattiin Koivulan koulun lapsille Yyterin luontoalueella. Myös vanhemman vuosikurssin fysioterapeut-

tiopiskelijoille luovutettiin lyhyt kahden avoimen kysymyksen haastattelulomake, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden olennaisimpia ajatuksia ja tuntemuksia toimintavälinekoulutuksen suhteen (Liite 2).

Kuva 7. Toimintavälinekoulutuksen teoriapäivän oppeja käytännössä maaliskuussa 2011

Molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijoiden toimintavälinekoulutusten sisältöön kuului Yyterissä järjestettävään laskiaisriehaan osallistuminen 6.3.2011. Tapahtuman aikana fysioterapeuttiopiskelijat esittelivät kiinnostuneille talviliikunnan toimintavälineitä Yyterissä Punaisen tuvan pihaympäristössä (kuva 8). Opiskelijat ohjasivat itsenäisesti toimintavälineitä kiinnostuneille ja ohjasivat myös lyhyitä retkiä toimintavälineitä käyttäville vaikeavammaisille asiakkaille. Asiakkaat saapuivat tapahtumaan Porin perusturvakeskuksen alaisuudessa toimivista asuntoloista. Opinnäytetyön tutkimuksen kannalta keskeinen kyselylomake luovutettiin molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijoille vasta laskiaisriehan jälkeen (Liite 3). Vuoden 2008 opiskelijat vastasivat kyselylomakkeeseen Satakunnan ammattikorkeakoulun oppilaitostiloissa 8.3.2011 ja vuoden 2009 opiskelijat samoissa tiloissa 10.3.2011. Opinnäytetyöstä tehtiin sopimus Malikkeen kanssa laskiaisriehan jälkeen (Liite 4).

Kuva 8. Toimintavälineiden esittelyä laskiaisriehassa Yyterissä 6.3.2011

6.2 Menetelmät

Tässä opinnäytetyössä varsinaisen kyselylomakkeen aineistonkeruumenetelminä käytettiin survey- kyselylomaketta (Liite 3), jossa jokaista strukturoitua kysymystä kohti on mahdollisuus avoimeen vastaukseen. (Heikkilä 2008, 19, 49-50). Opinnäytetyö on tyypiltään tutkimuksellinen opinnäytetyö, jossa käytetään pääosin kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä, mutta tulosten tarkastelua vahvistamassa on myös kvalitatiivisia eli laadullisia tutkimusmenetelmiä. Usein tutkimuksessa voi olla sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä ja voi olla vaikeaa asettaa selviä rajoja näiden kahden tutkimusmenetelmän välille. Molemmat tutkimusmenetelmät voidaan nähdä toisiaan tukeviksi tutkimuksen lähestymistavoiksi, ei kilpaileviksi suuntauksiksi. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135–137.) Opinnäytetyössä tutkimuskohteena oleva ryhmä eli fysioterapiaopiskelijat ovat tarkoituksenmukaisesti valittu joukko, jonka toimintaa tutkitaan. (Metsämuuronen 2008, 15.)

Kyselylomake on eniten käytetty tapa kerätä aineistoa määrällisessä tutkimuksessa. (Vilka 2005, 73). Suunnitelmallista ja suljettua kvantitatiivista kyselylomaketutkimusta nimitetään myös survey- tutkimukseksi. Tämä tutkimustapa on tehokas ja selkeä tapa kerätä tietoa silloin, kun tutkittavia on useita. Survey- tutkimuksen suljetuissa kysymyksissä on annettu valmiit vastausvaihtoehdot, joista ympyröidään tai rasti-tetaan sopiva tai sopivat. Tämänkaltaisia kysymyksiä nimitetään puolestaan struktu-

roiduiksi kysymyksiksi. Survey- tutkimuksessa on usein mukana joitakin kvalitatiivisia avoimia kysymyksiä täydentämässä tutkittavan ajatuksenkulkua vastauksissa.

Avoimet kysymykset on usein helppo laatia ja ne mahdollistavat vastaajalle kyvyn ilmaista itseään vapaasti omin sanoin. Avoimia kysymyksiä sisältävä esitutkimus kannattaa tehdä tutkimuskohteelle ennen varsinaista tutkimuksen kyselylomaketta. Esitutkimuksen avulla helpotetaan luomaan lopullinen tutkimuksen muoto. (Heikkilä 2008, 49). Tässä tutkimuksessa toimintavälinekoulutuksen jälkeen molemmille fyysioterapian vuosikursseille luovutettiin lyhyt avoimien kysymysten haastattelulomake ennen varsinaiseen kyselyyn vastaamista (Liitteet 1,2). Esitutkimus helpotti hieman lopullisen kyselylomakkeen valmistamista ja antoi myös vastauksia toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden onnistumisesta sekä kehittämisideoista.

Avoimet kysymykset voivat myös antaa vastauksia tai jopa parannusehdotuksia, joita etukäteen ei tule ajatelleeksi. Haittapuolena avoimissa kysymyksissä on vastausten käsittelyn ja luokittelun hankaluus. Lisäksi avoimet kysymykset voivat houkutella vastaamatta jättämiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 201; Heikkilä 2008, 49-50). Monivalintakysymysten etuna on vastaamisen nopeus ja tilastollisen käsittelyn helppous. Lisäksi monivalintakysymykset mahdollistavat mielekkäästi ja helposti vastausten vertailemisen. Huonona ominaisuutena voidaan pitää vastausten antamista harkitsematta kysymyksiä riittävästi. (Heikkilä 2008, 51; Hirsjärvi ym. 2009, 201)

Opinnäytetyön varsinainen kyselylomake oli samanlainen molempien vuosikurssien fysioterapiaopiskelijoille ja se annettiin opiskelijoille 6.3.2011 järjestetyn laskiaisriehän jälkeen (Liite 3). Ensimmäiset yhdeksän kysymystä olivat puolistrukturoituja, joissa edetään tiettyjen etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien avointen vastausten varassa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 76-77). Lisäksi kysymykset noudattivat pääosin Osgoodin viisiportaista asteikkoa, jossa ääripäinä ovat täysin vastakkaiset adjektiivit. (Heikkilä 2008, 54). Viimeiset kaksi kysymystä ovat täysin avoimia, joista pyritään saamaan mahdollisimman kokonaisvaltainen selvitys toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuudesta fysioterapian koulutusohjelmassa sekä toimintavälinekoulutuksen kehittämisideat. (Hirsjärvi ym 2009, 161)

6.3 Tulosten analysointi

Aineiston käsittely käynnistyi tarkistamalla ja numeroimalla vastauslomakkeet. Kyselylomakkeen ensimmäiset yhdeksän puolistrukturoitua kysymystä syötettiin Tixeliin havaintomatriisiksi, jossa vastauksista voitiin muodostaa nopeasti kuvioita eri muuttujista. (Heikkilä 2008, 123). Strukturoitujen kysymysten alla olevat avoimet vastaukset ja tutkimuslomakkeen kaksi viimeistä avointa kysymystä ryhmiteltiin sisällönanalyysiä käyttäen. Sisällönanalyysissä karsitaan tutkimusaineistosta epäolennaiset vastaukset ja keskitytään tutkimusongelmien kannalta tärkeisiin vastauksiin. Avointen vastausten tutkimusaineisto ryhmiteltiin tulosten esittämistä helpottaviksi johdonmukaisiksi kokonaisuuksiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109-115.)

Tutkimuslomakkeen kysymykset 6 – 9 antavat suoraan vastausta opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimusongelmaan, jossa etsittiin vastauksia toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täyttymisestä. Kyselyn ensimmäiset viisi kysymystä tarkastelevat toimintavälinekoulutuksen teorian ja käytännön ohjauksen toimivuutta ja antavat siten myös vastauksia opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimusongelmaan ja kolmanteen tutkimusongelmaan, jossa etsitään tietoa siitä miten toimintavälinekoulutusta voidaan kehittää. Opinnäytetyön toiseen tutkimusongelmaan haettiin vastausta kyselylomakkeen avoimella kysymyksellä 10 ja kolmanteen tutkimusongelmaan kyselylomakkeen viimeisellä avoimella kysymyksellä. Näiden kysymysten vastaukset ryhmiteltiin pääluokiksi.

7 TULOKSET

7.1 Taustatiedot

Tutkimuksen kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 31. Vastauksista 21 tuli vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoilta ja 10 vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoilta. Vanhemman vuosikurssin opiskelijoiden lukumäärä oli vajaa, koska osa näistä opis-

kelijoista ei päässyt mukaan toimintavälinekoulutukseen sairauden tai muiden syiden takia.

7.2 Toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täyttyminen

7.2.1 Tiedollisten tavoitteiden täyttyminen

Toimintavälinekoulutuksen yksi tavoite on, että koulutuksen jälkeen koulutettu ymmärtää toimintavälineiden tarjoamat mahdollisuudet ja merkityksen vaikeavammaisen henkilön elämässä. Fysioterapeuttiopiskelijoista kuusi (n=31) vastasi tietävänsä toimintavälineiden merkityksen vaikeavammaisen ihmisen kohdalla hyvin kattavasti. Kyselyyn osallistuneista 20 vastasi tietävänsä toimintavälineiden merkityksestä vaikeavammaisen elämässä melko kattavasti. Viisi vastaajaa ilmoitti tietävänsä toimintavälineiden merkityksestä jonkin verran (Kuvio 1).

Väitteen ”toimintavälinekoulutuksen pohjalta tiedän minkälaisia eri toimintavälineitä on yleisesti saatavilla” kohdalla opiskelijoista kahdeksan (n=31) vastasi tietävänsä ne hyvin kattavasti. Vastaajista 14 ilmoitti tietävänsä erilaisista saatavilla olevista toimintavälineistä melko kattavasti ja kahdeksan vastasi tietävänsä toimintavälineiden yleisestä saatavuudesta jonkin verran. Melko heikosti toimintavälineiden saatavuudesta tiesi vain yksi opiskelija.

Näitä käytiin hyvin läpi ja ne ovat vaikeavammaisten kannalta tärkeä apu päästä eri tapahtumiin.

Materiaalissa oli kuvat kaikista toimintavälineistä mitä on saatavilla tällä hetkellä.

Toimintavälinekoulutuksen yksi tärkeä tavoite on, että koulutuksen jälkeen yksilöllä on tiedolliset ja taidolliset valmiudet hyödyntää Malike- vuokraamoita. Opiskelijoista viisi (n=31) ilmoitti osaavansa hyödyntää Malike- vuokraamoita toimintavälinekoulutuksen pohjalta hyvin kattavasti ja 12 melko kattavasti (Kuvio 2). Lähes toisessa ääripäässä neljä opiskelijaa vastasi tuntevansa ja ymmärtävänsä Malike- vuokraa-

moiden hyödyntämisen melko heikosti. Opiskelijoista kymmenen osoitti osaavansa hyödyntää vuokraamoita jonkin verran.

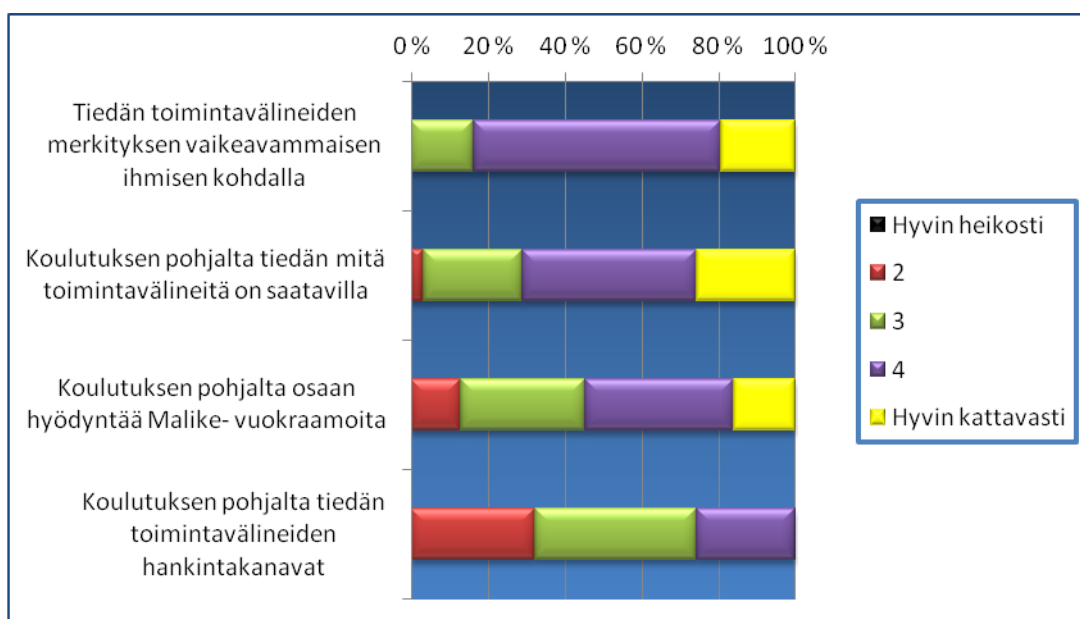
Pitää ainakin itse vielä perehtyä vuokraamoihin uudestaan, info niistä jäi vähäiseksi. Toisaalta se ei häiritse, koska tiedon saa netistä.

Vastaukset väitteeseen ”tiedän toimintavälinekoulutuksen pohjalta toimintavälineiden hankintakanavat ja rahoitusmahdollisuudet” ryhmittivät hyvin kattavan ja hyvin heikon keskitasolle. Kyselylomakkeen tulosten perusteella opiskelijoista yksikään ei tiennyt toimintavälinekoulutuksen pohjalta toimintavälineiden hankintakanavia ja rahoitusmahdollisuuksia hyvin kattavasti (n=31). Toisaalta kukaan ei vastannut tietävänsä hankintakanavista hyvin heikosti.

Niihin ei näin lyhyessä koulutuksessa voinut syvällisesti perehtyäkään

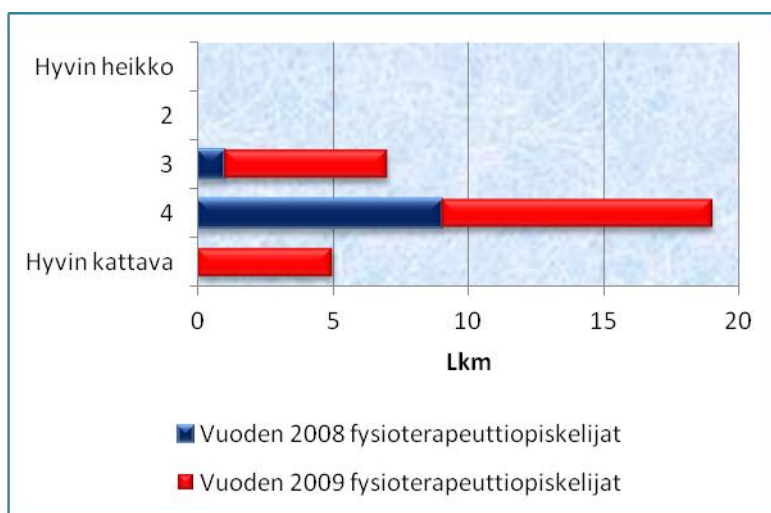
Kyllä niistä kerrottiin, mutta nopeasti ne asiat unohtuu...

Melko heikosti rahoitus ja hankintakanavat tiesi 10 opiskelijaa ja melko hyvin kahdeksan opiskelijaa. Suurin osa opiskelijoista, lukumäärältään yhteensä 13 vastasi tietävänsä vain jonkin verran toimintavälineiden hankintakanavista ja erilaisista rahoitusmahdollisuuksista (Kuvio 1).

Kuvio 1. Fysioterapeuttiopiskelijoiden näkemykset toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täyttymisestä (n=31)

Vertailtaessa vuosikurssien kesken toimintavälinekoulutuksen teoriaopetuksen sisällön kattavuutta, huomataan selkeitä eroja. Malikkeen toimintavälinekoulutukseen osallistuneista vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista viisi piti teoriaopetuksen sisällön kattavuutta hyvin kattavana (n=21). Vanhemman vuosikurssin opiskelijoista (n=10) yksikään ei vastannut teoriaopetuksen sisällön olevan hyvin kattava (Kuvio 4).

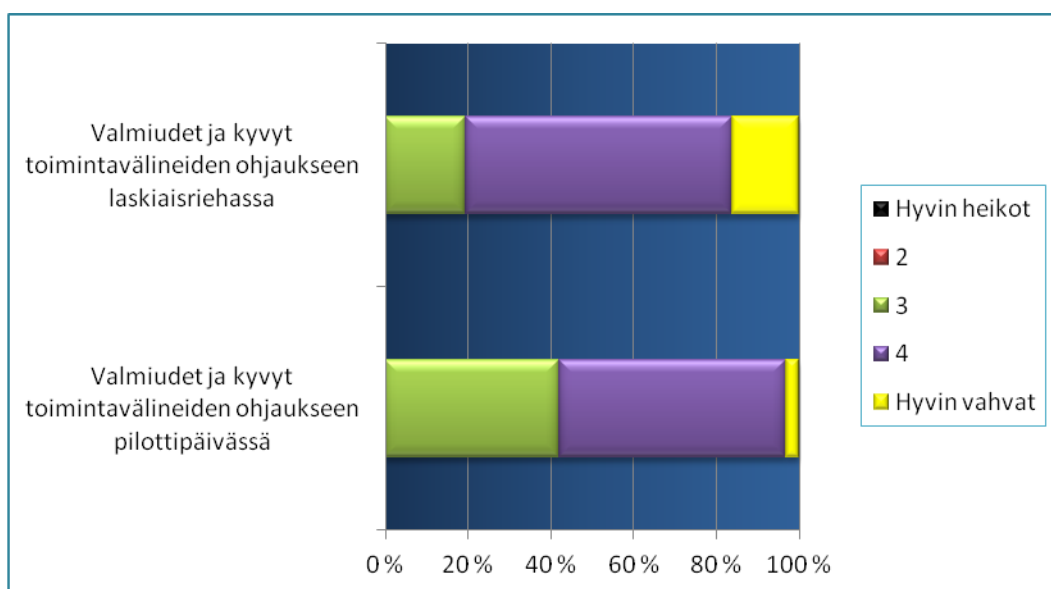

Kuvio 2. Harjoituspäivän teoriaopetuksen sisällön kattavuus

7.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden täytyminen

Toimintavälinekoulutuksen käytännönläheisenä tavoitteena on, että koulutuksen jälkeen yksilöllä on valmiudet ja kyvyt ohjata ja käyttää toimintavälineitä tarkoituksenmukaisella ja turvallisella tavalla. Valmiudet ja kyvyt ohjata toimintavälineitä toimintavälinekoulutuksen pilottipäivässä ja laskiaisriehassa eivät eroa keskimääräisesti toisistaan suuresti, kun tarkastellaan kaikkia fysioterapeuttiopiskelijoita yhdessä (kuvio 3). Vastausten perusteella hyvin heikkoja tai melko heikkoja kykyjä toimintavälineiden ohjaamiseen pilottipäivässä tai laskiaisriehassa ei ollut yhdelläkään fysioterapeuttiopiskelijalla (n=31). Keskimäärin opiskelijat arvioivat ohjaamisvalmiutensa hieman paremmiksi kaksipäiväisen toimintavälinekoulutuksen jälkeen laskiaisriehassa 6.3.2011, kuin varsinaisen koulutuksen toisessa pilottipäivässä.

Opiskelijoista viisi ilmoitti valmiutensa olevan hyvin vahvat ohjaamaan toimintavälineitä laskiaisriehassa (n=31). Hyvin vahvoja kykyjä välineiden ohjaamiseen pilottipäivässä oli tulosten valossa vain yhdellä opiskelijalla. Vastaajista 20 koki varmuutensa ja taitonsa ohjata toimintavälineitä melko vahvasti laskiaisriehassa. Pilottipäivässä melko vahvat valmiudet välineiden ohjaamiseen oli 17 opiskelijalla (n=31). Arvoasteikolla hyvin heikkojen ja hyvin vahvojen välimaastoon ohjauskykynsä arvioineita opiskelijoita oli laskiaisriehassa kuusi ja pilottipäivässä 10 opiskelijaa (n=31).

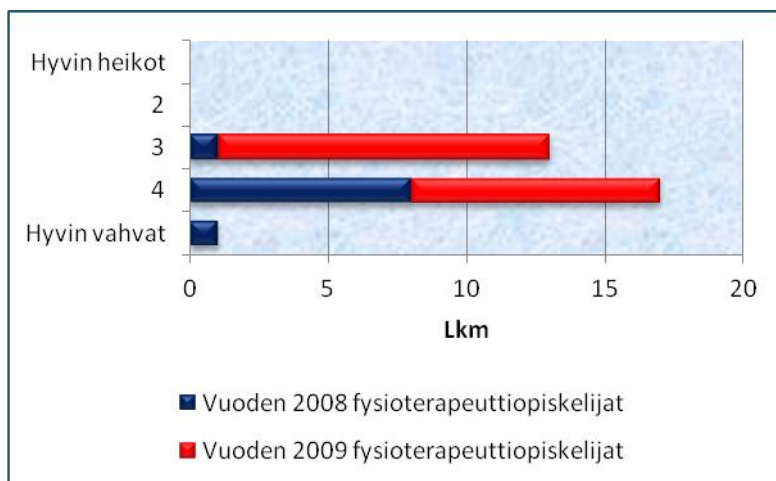

Kuvio 3. Fysioterapeuttiopiskelijoiden mielipiteet omista valmiuksista ohjata toimintavälineitä erityisliikkuville käytännössä (n=31)

Vuosikurssien kesken huomataan selvät eroavaisuudet suhteessa valmiuksiin toimintavälineiden ohjaukseen pilottipäivässä. Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista 12 arvioi pilottipäivän ohjausvalmiutensa hyvin heikkojen ja hyvin vahvojen keskitasolle (n=21), kun taas vuoden 2008 opiskelijoista vain yksi arvioi valmiutensa kyseiselle tasolle (n=10). Lisäksi ainoa toimintavälineiden ohjaustaitonsa hyvin vahvoiksi arvioinut opiskelija oli vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelija (Kuvio 5).

Vuosikurssien kesken ei ollut erityisen suuria eroavaisuuksia toimintavälineiden ohjausvalmiuksissa suhteessa laskiaisriehaan. Tosin vanhemman vuosikurssin opiskelijoiden joukossa ei ollut ketään, joka olisi arvioinut ohjausvalmiutensa laskiaisriehas-

sa arvoasteikolla hyvin heikkojen ja hyvin vahvojen keskitasolle. Nuoremmissa vuosikurssissa näitä opiskelijoita oli yhteensä kuusi.

Kuvio 7. Valmiudet ja kyvyt toimintavälineiden ohjaukseen pilottipäivässä

7.3 Toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuus

Molempien fysioterapian vuosikurssien vastaajat pitivät lähes yksimielisesti toimintavälinekoulutusta tarpeellisena osana fysioterapeutin ammattikoulutusta. Kaikki kymmenen vastaajaa vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoista koki toimintavälinekoulutuksen tarpeellisena osana fysioterapiaopintoja (n=10). Lisäksi kaikki 21 kyselyyn vastanneesta vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijasta yhtä lukuun ottamatta ilmoitti toimintavälinekoulutuksen olevan tarpeellinen kokonaisuus fysioterapian koulutusohjelmassa (n=21).

Koulutus on todella tarpeellinen! Näitä asioita ei opi eikä näistä saa mitään irti ellei näe toimintaa käytännössä. Koulutuksen avulla tietoisuus eri toimintavälineistä paranee varmasti.

Tietysti tarpeellinen, koska erilaisten ihmisten kanssa tullaan olemaan tekemisissä. Hienoa, että voidaan tarjota samoja kokemuksia kaikille.

*Kolme päivää oli mielestäni liikaa. Olisi riittänyt pelkkä luento, ja että oltai-
siin yritetty välineitä yhtenä päivänä maastossa.*

Toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuutta fysioterapian ammattiopinnoissa perustel-
tiin pääasiassa erityisryhmien ja toimintavälineiden informaation lisäämisen näkö-
kulmasta. Lisäksi koulutusta perusteltiin esteettömyydestä käsin.

7.3.1 Erityisryhmien näkökulmat

Neljä opiskelijaa molemmista vuosikursseista perusteli toimintavälinekoulutuksen
tarpeellisuutta fysioterapian opinnoissa, koska se antaa fysioterapian ammattilaiselle
lisää valmiuksia ja kykyjä neuvoa sekä ohjata erityisryhmiä ja vaikeavammaisia ih-
misiä. Opiskelijat painottivat vastauksissaan sitä tosiasiaa, että erityisryhmät ja vai-
keavammaiset henkilöt ovat nyt ja tulevaisuudessa laaja fysioterapeutteja työllistävä
joukko. Toimintavälinekoulutusta perusteltiin, koska se vastaa tämän suuren joukon
ja asiakasryhmän tarpeisiin.

*Koulutus on mielestäni tarpeellinen ja siitä saa paljon informaatiota, jota ei
välttämättä tule muualla. Erityisliikkujat ovat suuri asiakasryhmä, joita mei-
dän tulee ohjata ja neuvoa liikkumaan.*

*Mielestäni koulutus on tarpeellinen, jotta omassa työssään voi paremmin
huomioida erityisryhmät ja miten mahdollistaa heidän osallistumistaan ylei-
siin tapahtumiin.*

7.3.2 Informatiiviset näkökulmat

Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista muutamat perustelivat toimintavälinekou-
lutuksen tarpeellisuutta ja kattavuutta fysioterapeutin koulutusohjelmassa, koska
valmistumisen jälkeen toimintavälineitä voidaan informoida työpaikoilla ja erilaisis-
sa ympäristöissä, joissa ne ovat vielä tuntemattomia. Eräs opiskelija otti huomioon
sen lähtökohdan, että fysioterapeutin tulisi osata neuvoa ja informoida toimintaväli-
neiden antamista mahdollisuuksista vaikeavammaisten ihmisten läheisille.

Erittäin hyödyllinen, työelämässä ja vapaa-ajallaan osaa kertoa minkälaisia liikkumisen mahdollisuuksia on tarjolla. Koulutusohjelmassa tuli myös erittäin hyödyllistä kokemusta asiakkaiden kanssa toimimisesta.

Mielestäni se kuuluu fysioterapeutin osaamiseen. Keneltä perheet kysyvät neuvoa, jos ei fysioterapeuteilta ja meidän olisi hyvä osata ohjata ja jakaa tietoa myös kysymättä!

7.3.3 Esteettömyyden näkökulmat

Eräät opiskelijat olivat sitä mieltä, että toimintavälinekoulutus tulee sisällyttää fysioterapeutin koulutukseen eettisenä lähtökohtana, koska heidän mielestään kaikilla ihmisillä tulisi olla mahdollisuus nauttia ulkona liikkumisesta ja tuntea yhdenvertaisuutta suhteessa muihin ihmisiin. Lisäksi kaksi vuoden 2009 opiskelijaa perusteli toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuutta toteamalla, että fysioterapeutin tulee tuntea erilaiset apuvälineet ja niiden toiminta käytännössä.

Mielestäni koulutus on tarpeellinen, koska kaikilla ihmisillä tulisi olla mahdollisuus liikkua luonnossa ja saada kokea samat asiat kuin ns. ”normaalit” ihmiset. Ilman koulutusta emme välttämättä tietäisi, mitä mahdollisuuksia on olemassa.

Erittäin tarpeellinen, antaa uusia näkökulmia vaikeavammaisten liikuntaa kohtaan ja tietoa erilaisista mahdollisuuksista liikkua apuvälineitä hyödyntäen.

7.4 Toimintavälinekoulutuksen kehittämisideat

Suurin osa molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijoista antoi selkeitä ja perusteltuja kehittämisideoita toimintavälinekoulutukseen liittyen. Toisaalta nämä parannusehdotukset olivat sisällöltään hyvin erilaisia vuosikurssien välillä.

7.4.1 Kehittämisideat harjoittelupäivään

Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoiden kehittämisideat liittyivät pääpiirteissään toimintavälinekoulutuksen teoriaopetuksen sisältöön. Viisi näistä opiskelijoista toivoisi jatkossa saavansa enemmän informaatioita kesätoimintavälineistä koulutuksen teoriavaiheessa. Eräät tämän vuosikurssin opiskelijoista haluaisi enemmän selkeyttä toimintavälinekoulutuksen teoriaopetuksen sisältöön. Yksi opiskelija kaipasi kattavampaa teoriainformaatioita liittyen toimintavälineiden varsinaisiin nimityksiin. Lisäksi eräs opiskelija vanhemmasta vuosikurssista halusi harjoittelupäivässä enemmän ohjaajien opastusta toimintavälineiden käytännön harjoitteluissa. Suurin osa vuoden 2008 opiskelijoista kuitenkin kiitti Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökuntaa harjoittelupäivän sisällöstä, joka sisälsi runsaasti aikaa välineiden käytännön harjoitteluun ulkona luonnossa. Monet tämän vuosikurssin opiskelijat kehuivat, että toimintavälineitä testattiin opiskelijoiden kesken pilottipäivän retkireitillä jo harjoittelupäivän aikana.

Nyt tutustuimme lähinnä vain talvitoimintavälineisiin, joten olisi hyvä, jos paremmin esiteltäisiin myös kesällä käytettäviä toimintavälineitä.

Hyvä paketti, ulkoreitti oli mukava ja samalla oppi säädöt toimintavälineisiin. Paremmin olisi voinut alussa kertoa jokaisen toimintavälineen nimen.

Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista suurin osa kehittäisi toimintavälinekoulutusta harjoittelupäivän osalta vähentämällä teoriaopetusta ja lisäämällä toimintavälineiden käytännön harjoittelua. Kymmenen tämän vuosikurssin opiskelijaa haluaisi myös toimintavälineiden käytännön harjoittelun tapahtuvan ulkona eikä sisätiloissa. Perusteluina pidettiin esimerkiksi sitä, että sisätiloissa koko päivän viettäminen oli erittäin väsyttävää. Vastauksissa painotettiin, että toimintavälineiden käytännön harjoittelu ulkona opiskelijoiden kesken olisi ollut virkistävää ja tuonut välineiden ohjaukseen pilottipäivässä enemmän varmuutta.

Mielenkiintoista ja pitkälti uutta asiaa, hieman kuitenkin raskas setti oli. Joku kevyt ulkoilmasetti olisi ollut johonkin väliin kova sana

Ensimmäisenä päivänä teorialuentojen jälkeen olisi ollut mukava mennä ulos kokeilemaan toimintavälineitä, jotta olisi jokin pieni tuntemus millaista on olla eri toimintavälineissä ja miten ne toimivat.

7.4.2 Kehittämisideat pilottipäivään

Suurin osa vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoista oli tyytyväisiä pilottipäivän toimintavälineiden käytännön harjoittelun suhteen. Tämän vuosikurssin opiskelijoista suurin osa antoi kehittämisideoita toimintavälinekoulutuksen suhteen liittyen teoriaopetukseen. Kuitenkin osa näistä opiskelijoista löysi joitakin kehittämistarpeita pilottipäivän kohdalla. Eräs opiskelija oli vahvasti sitä mieltä, että pilottipäivän retkisuus oli liian suppea lapsille.

Selkeyttä! Mielestäni ”retket” esim. perjantaina olivat melko onnettomia. Kävimme katsomassa merta ja kiersimme pienen ympyrän. Jos mahdollisuus oli retkeillä metsässä, miksi sitä ei tehty.

Yksi vuoden 2008 opiskelija piti massatapahtuman järjestämistä toimintavälinekoulutuksen pilottipäivään liian laajana kokonaisuutena. Näkemystä perusteltiin sillä, että kaikille opiskelijoille ei ollut pilottipäivässä tarpeeksi ohjattavia. Lisäksi erään opiskelijan näkemys oli, että pilottipäivässä vastualueet opiskelijoiden ja Koivulan koulun lasten ohjaajien kesken olivat epäselvät.

Ei suuria massatapahtumia, kaikille ei mitään hommia! Pajon turhaa seisoskelua ja sählinkiä!

Oli erittäin epäselvää, mitkä vastualueet vammaisen lapsen huolehtimisesta kuului meille ja mitkä opettajille. (Syöminen, wc- reissut jne.)

Useat vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoista kokivat muutaman pilottipäivään osallistuneiden Koivulan koulun lasten ohjaajien toimineen tapahtumassa vastuuttomasti. Osa näistä opiskelijoista kertoi sosiaalisen kanssakäymisen olleen osittain vaikeaa joidenkin koulun ohjaajien kanssa.

Järjestelyt toimivat muuten hyvin, mutta koulun opettajat eivät huolehtineet omasta roolistaan.

Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoiden kehittämisideat pilottipäivään liittyen olivat sekalaisempia kokonaisuudessaan verrattuna harjoittelupäivään. Osa näistä opiskelijoista oli kuitenkin selvästi sitä mieltä, että toimintavälinekoulutuksen pilottipäivän retkireittiin tulisi tutustua ennen varsinaisten asiakkaiden saapumista, jotta reitillä olisi varmempi olo välineiden kanssa. Retkireittiin tutustumista perusteltiin myös siksi, että asiakkaita olisi voinut informoida varsinaisella reitillä matkan pituudesta asiakkaan sitä kysyessä.

Ennen asiakasryhmän saapumista olisi ollut kiva mennä opiskelijoiden kanssa lenkki ympäri, jotta olisimme tienneet missä kohtaa mennään kun asiakas kysyy kuinka paljon matkaa on jäljellä.

Retkireitti olisi hyvä käydä kävelemässä ennen varsinaista retkeä, jotta tietäisi mitä on tulossa.

Neljä vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijasta toivoi saavansa perustietoja pilottipäivän asiakkaista, jotta valmiudet toimintavälineiden ohjaamiseen kyseiselle asiakasryhmälle olisi ollut kattavampaa. Eräs nuoremman fysioterapian vuosikurssin opiskelija kehittäisi toimintavälinekoulutuksen pilottipäivää ottamalla retkelle mukaan tiettyjen asiakkaiden toimipaikan henkilökuntaa. Perusteluna tähän näkemykseen oli, että vaikeavammaisilla asiakkailla ei olisi reitillä niin turvaton olo vieraiden opiskelijoiden kanssa. Yksi opiskelija toivoi pilottipäivän aamuun myös selkeämpää työn ja parien jakoa ennen asiakasryhmän saapumista. Lisäksi eräs vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelija ilmoitti pilottipäivän retkireitillä ryhmän etenemisvauhdin olleen liian nopea, joka sai yhden asiakkaan olotilan epämukavaksi.

Retkeen oli varattu hyvin aikaa mutta kova vauhti oli kuitenkin ainakin omalle asiakkaalleni liian reipasta ja siksi hänelle mielestäni tuli välillä hieman vaivaantunut olo.

Asiakkaista olisi voinut olla enemmän tietoa, jotta olisi pystynyt valmistautumaan paremmin.

7.4.3 Muut kehittämissideat

Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoista eräät toivoivat toimintavälinekoulutuksen kuuluvan johonkin muuhun opintokokonaisuuteen kuin fysioterapeutti toimijana moduuliin. Osa vanhemman vuosikurssin opiskelijoista ilmoitti kaipaavansa toimintavälinekoulutuksesta enemmän opintopisteitä. Varsinaisten kyselylomakkeiden perusteella kaksi opiskelijaa oli sitä mieltä, että toimintavälinekoulutus sopisi paremmin vapaasti valittaviin opintoihin. Yksi opiskelija halusi toimintavälinekoulutuksen kuuluvan soveltavan liikunnan opintoihin. Toimintavälinekoulutuksen liittämistä vapaasti valittaviin opintoihin perusteltiin esimerkiksi aihealueen rajallisuudella ja motivaation lisäämisellä.

Koulutus oli opettavainen, mutta mielestäni toimintavälinekoulutus sopisi paremmin valinnaiseksi aineeksi aiheen rajallisuuden takia. Tällöin motivoituneet saisivat aiheesta enemmän irti

Vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista eräät ilmoittivat toimintavälinekoulutukseen kuuluvan laskiaisriehatapahtuman toimivan paremmin, jos tapahtuman käytännön järjestelyt muokattaisiin selkeämmäksi. Näkemystä perusteltiin esimerkiksi sillä tosiasialla, että opiskelijat eivät laskiaisriehassa tienneet tehtävänkuvansa selkeästi ja lisäksi toimittomuutta oli liikaa.

Käytännön järjestelyihin selkeyttä tapahtumapäivän osalta. Nyt su 6.3 opiskelijat eivät saaneet etukäteen päivän ohjelmaa ja tietoa siitä mitä missäkin rastilla tehdään ja piti paikan päällä kysellä ja varmistella mitä nyt tehdään. Toimittomuutta oli liikaa!

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunnalta toimintavälinekoulutuksen saaneet vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat ovat toimintavälineiden käytännön ohjaamistaidoissa edistyneempiä kuin Malikkeen kouluttamat vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijat. Toimintavälinekoulutuksen teoriaopetus oli kuitenkin opiskelijoiden vastausten valossa sisällöllisesti kattavampaa Malikkeen toimintavälinekoulutuksessa kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunnan järjestämässä koulutuksessa. Tämä on osittain selitettävissä sillä, että jälkimmäistä koulutusta muutettiin opiskelijoilta saadun palautteen pohjalta tiivistämällä teoriaosuutta ja laajentamalla käytännön osuutta koulutuksessa.

Opinnäytetyön vastaukset osoittavat, että toimintavälinekoulutus on tärkeä osa fysioterapeutin ammattikorkeakoulututkintoa. Molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä toimintavälinekoulutuksen järjestämisestä osana heidän ammattiopintoja ja kokivat sen hyvin tarpeelliseksi koulutuksessaan. Monet opiskelijat kertoivat saaneensa ainutlaatuista ja uutta näkökulmaa vaikeavammaisten kuntoutuksen suunnitteluun toimintavälinekoulutuksen avulla.

Fysioterapeuttiopiskelijoiden mielipiteet toimintavälinekoulutuksen kehittämisen suhteen olivat vuosikurssien kesken hyvin erilaisia. Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat kehittäisivät toimintavälinekoulutusta syventämällä koulutuksen teoriaopetusta lisäämällä informaatiota erilaisista toimintavälineistä vuodenajasta riippumatta. Vuoden 2009 opiskelijat havaitsivat puutteita koulutuksen toiminnallisten vaiheiden järjestelyissä ja kehitysideat liittyivät niiden korjaamiseen.

9 POHDINTA

Opinnäytetyö toi esille fysioterapeuttiopiskelijoiden näkemyksiä toimintavälinekoulutukselle asetettujen tavoitteiden täyttymisestä. Lisäksi tutkimuksessa etsittiin vastauksia toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuudesta fysioterapiaopinnoissa sekä ke-

hittämideoita liittyen toimintavälinekoulutukseen. Fysioterapeuttiopiskelijat tiedostivat, että vaikeavammaisten esteetön osallistuminen heille merkitykselliseen vapaaajan toimintaan on tärkeää. Useat opiskelijat vastasivat tehneensä arvokasta työtä saadessaan ohjata toimintavälineitä asiakkaille koulutuksen pilottipäivässä ja laskiaisriehassa. Asiakkaiden ilo ja kiitollisuus toimintavälineiden tuomista luontoliikunnan elämyksistä oli monelle opiskelijalle erittäin tärkeä asia.

Fysioterapia-alan ammattilaiselta vaaditaan tulevaisuudessa enenevässä määrin teknologia ja apuvälineosaamista, jossa korostuvat lisäksi vuorovaikutteisuus ja toiminnallisuus. Eri sektoreiden asiakkaat haluavat hyödyntää tarjolla olevia tuotteita, palveluita ja erilaisten jakelukanavien monimuotoisuutta. Fysioterapeutti toimii asiantuntija-ammattissa, jossa tie menestykselliseen osaamiseen edellyttää laajojen osamiskokonaisuuksien hallintaa. Fysioterapian tietojen ja taitojen lisäksi tulevaisuuden fysioterapeutilta vaaditaan pätevyyttä kehittämistyössä. (Suomen fysioterapeutit 2011, 20, 22). Apuväline hankitaan tukemaan ihmisen toimintaa ja osallistumista, ei korvaamaan puutteita. Hyvinvoiva ihminen on osallistuva yhteiskunnan jäsen ja tarvitsee virikkeellistä toimintaa pysyäkseen terveenä. (Salminen 2010, 16-17).

Opinnäytetyön aiheen koin erityisen mielenkiintoisena sekä hyödyllisenä tulevaisuuden kannalta. Toimintavälineet ovat sosiaali- ja terveysalalla vielä uusi kokonaisuus, mutta uskon niiden tunnettavuuden valtakunnallisesti kasvavan seuraavien lähivuosien aikana terveysalan ammattilaisten kesken. Tulevana ammatinharjoittajana ymmärän ja osaan välittää tietoa toimintavälineistä eteenpäin työtehtävissäni ja vaikeavammaisten lähipiirille. Julin (2011) toteaa artikkelissaan fysioterapia muutoksen kourissa, että fysioterapian tulee jatkossakin päästä lähelle ihmisiä ja heidän arkeaan sekä olla käyttäjälähtöistä. (Julin 2011, 42). Kuntoutuksen suunnittelussa tulee nähdä toimintavälineiden edellytykset ja mahdollisuudet vaikeavammaisten ihmisten arjen rikastuttamiseksi.

Elämyksien kokeminen liikunnassa on merkittävä voimavarojen ja hyvinvoinnin lähde jokapäiväiseen elämään. Liikunta on mahdollisuus irrottaa vaikeavammainen ihminen omista arjen murheistaan ja edistää hänen sosiaalisia, emotionaalisia, kognitiivisia ja fyysisiä vaikutusalueitaan. (Vuori, Taimela, Kujala 2005, 526). Terveystieteiden ammattilaiset tarvitsevat työssään kasvatuksellista ajattelua. Uuden opetta-

misessa eri terapioiden kuten fysioterapian pitäisi toimia läheisessä vuorovaikutuksessa liikuntakasvatuksen kanssa. (Mälkiä, Rintala 2002, 8).

9.1 Menetelmien pohdinta

Opinnäytetyössä tiedonkeruumenetelminä on käytetty sekä täysin kvantitatiivista kyselylomaketta että kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tutkimuksen piirteitä sisältävää puolistrukturoitua kyselylomaketta. Kvalitatiivisissa kyselylomakkeissa aineiston purkaminen sisällönanalyysia käyttäen voi olla hyvin haastavaa ja kuluttaa paljon aikaa. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa etuna voidaan pitää tutkittavan aineiston käsittelyn helppoutta erilaisia analysointimenetelmiä kuten tixeliä käyttäen. Vaarana kvantitatiivisissa kysymyksissä voi olla, että vastaaja ei harkitse riittävästi vastausvaihtoehtoja tai tulkitsee kysymyksen väärin. Puolistrukturoitu kyselylomake vaatii vastaajalta enemmän keskittymistä kysymyksen suhteen, koska vastaus tulisi antaa sekä monivalintakohtaan että avoimesti omia ajatuksia ilmaisten.

Molempien kyselylomakkeiden valmistaminen oli mielenkiintoista, mutta samalla haastavaa. Opiskelijoiden keskeisimpiä ajatuksia toimintavälinekoulutuksesta selvittävä lyhyt kyselylomake oli täysin kvalitatiivinen, (Liitteet 1,2) mutta varsinainen kyselylomake sisälsi sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä (Liite 3). Opinnäytetyön tutkimusongelmat tulee olla selvät ennen varsinaisen kyselylomakkeen valmistamista, jotta myöhemmin tutkimuksen aineistoa analysoitaessa voi huomata, että kyselylomakkeiden vastaukset antavat viitteitä tutkimusongelmiin. Tämän opinnäytetyön varsinainen kyselylomake piti olla valmis jo varhaisessa vaiheessa fysioterapeuttikoulutuksen opinnäytetyöprosessia, joten tutkimusongelmien suunnittelussa oli hieman kiire. Tästä syystä opinnäytetyön tekijä käytti kyselylomakkeessa viisiportaista Osgoodin asteikkoa, jossa kaikkia monivalintakysymysten arvoja ei sanallisesti määritetty. Osgoodin asteikon tulosten kirjoittaminen oli hankalaa, koska numeerisille arvoille oli keksittävä sanallinen merkitys. Lisäksi opinnäytetyön tekijä koki varsinaisen kyselylomakkeen laatimisprosessin tapahtuneen ajankäytön antamiin mahdollisuuksiin nähden kovalla työllä.

Validiteetti eli pätevyys mittaa esimerkiksi opinnäytetyössä käytetyn tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tutkimuksen onnistuneeseen validiteettiin edellytetään, että tutkimusongelmien käsitteet on kyetty siirtämään kyselylomakkeeseen, tutkija ja tutkittava tulkitsevat kysymykset samalla tavalla, asteikot ovat kattavia ja lomake on täsmällinen. (Hirsjärvi ym. 2009, 231; Vilka 2007, 28). Opinnäytetyön validiteettia heikensi se, että varsinaisen kyselylomakkeen monivalintakysymyksissä käytettiin viisiportaista Osgoodin asteikkoa. Opiskelijat saattoivat tulkita yksilöllisesti eri tavalla monivalintakysymysten numeeristen arvojen merkityksen. Likertin asteikkomittari olisi ollut sujuvampi vaihtoehto opinnäytetyön kannalta, koska siinä asteikkoa käytetään usein mielipideväittämissä ja arvoasteikon portaikossa jokainen arvo on usein erikseen sanallisesti määritelty. Monesti Osgoodin asteikkoa eli semanttista differentiaalia käytetään tuotekuvauksissa ja esimerkiksi yrityskuvatutkimuksissa, ei niin usein opinnäytetyöissä. (Heikkilä 2008, 53-55)

Molempien vuosikurssien fysioterapeuttiopiskelijoista suurin osa vastasi aktiivisesti opinnäytetyössä käytettyihin kyselylomakkeisiin. Monivalintakysymysten analysointi ja taulukoiden muokkaaminen oli helppoa Tixelin avulla, mutta avointen kysymysten ryhmittely ja tutkimuksen kannalta tärkeimmän tiedon eriyttäminen oli haastavaa ja aikaa kuluttavaa työskentelyä. Opiskelijoiden avoimet vastaukset sekä heti toimintavälinekoulutuksen jälkeen että varsinaisessa kyselylomakkeessa tukivat kuitenkin hyvin monivalintakysymyksiä. Antoisaa oli huomata opiskelijoiden avointen vastausten samankaltaisuus esimerkiksi suhteessa toimintavälineiden hankintakanaviin ja rahoitusmahdollisuuksiin liittyen.

9.2 Tulosten tarkastelua

Tutkimustuloksia tarkastellessa on huomioitava, että 68 % vastauksista on vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoilta, jotka saivat toimintavälinekoulutuksen Malikkeen henkilökunnalta 27.1.2011 – 28.1.2011. Opinnäytetyön vastauksista 32 % on vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoilta, jotka osallistuivat koulutukseen Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunnan ohjauksessa. Lisäksi on syytä tiedostaa, että vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijat vastasivat kyselylomakkeeseen 10.3.2011 eli lä-

hes puolitoista kuukautta myöhemmin varsinaisesta toimintavälinekoulutuksesta. Oletettavaa on, että koulutuksen sisällön tarkka muistaminen tässä ajassa oli heikentynyt. Vanhemman vuosikurssin opiskelijat ovat opinnoissaan vuoden pidemmällä kuin nuoremman vuosikurssin oppilaat ja osallistuivat toimintavälinekoulutukseen 3.3.2011 – 4.3.2011. Lisäksi vanhemman vuosikurssin vastaukset annettiin 8.3.2011 eli selvästi lyhyemmän ajan jälkeen toimintavälinekoulutuksesta kuin nuoremman vuosikurssin kohdalla.

Toimintavälinekoulutuksen tavoitteiden täytyminen teoriaopetuksen suhteen oli keskimäärin onnistunutta molempien vuosikurssien näkemyksien mukaan. Toimintavälineiden erilaiset rahoitusmahdollisuudet ja hankintakanavat jäivät tulosten perusteella kuitenkin opiskelijoille hieman epäselväksi. Opiskelijat eivät osanneet tarkasti arvioida tietämystään näistä osa-alueista. Toimintavälineiden teoriaopetuksessa tulisi korostaa välineiden hankinta- ja rahoitusmahdollisuuksia kattavammin, koska opiskelijat toimivat toimintavälineiden tiedonvälittäjinä valmistumisen jälkeen toimipaikoillaan.

Keskeisenä osaamisalueena toimintavälinekoulutukseen osallistuneilla fysioterapeuttiopiskelijoilla on valmius tulevissa työpaikoissaan informoida toimintavälineiden tarpeellisuudesta vaikeavammaisen asiakkaan osallistumista vahvistavana tekijänä. Toimintavälinettä etsivä asiakas voi tehdä itsenäisesti kirjallisen anomuksen välineen maksajataholle. Anomuksen tukemiseksi fysioterapeutti tai lääkäri voi suositella toimintavälineen rahoitusta maksajataholle kuten kunnan sosiaalitoimelle tai vakuutusyhtiölle (Kuutamo & Hölsömäki 2005, 14-15). Toimintavälinekoulutuksen antamalla valmiuksilla fysioterapeuttiopiskelijoiden tulisi myöhemmin ammatissaan osata ohjata asiakasta toimintavälineen hankkimisessa. Salmisen mukaan ”tärkeintä käyttäjän kannalta on, että hankintaprosessi ei vie liikaa aikaa, vaan apuväline on mahdollisimman pian käytettävissä” (Salminen 2010, 41).

Fysioterapian vuosikurssien kesken ilmenee varteenotettavia eroavaisuuksia liittyen opiskelijoiden henkilökohtaisiin valmiuksiin ja kykyihin ohjata toimintavälineitä koulutuksen toisena pilottipäivänä. Tässä suhteessa vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat olivat vuoden 2009 fysioterapian vuosikurssia edellä. Kyselylomakkeen vastausten perusteella vanhemman fysioterapian vuosikurssin opiskelijat olivat keski-

määräisesti taidoiltaan ja kyvyiltään valmiimpia toimintavälineiden käytössä ja ohjauksessa pilottipäivässä kuin nuoremman vuosikurssin opiskelijat. On huomion arvoista todeta se tosiasia, että vuoden 2008 opiskelijat olivat opinnoissaan vuoden pidemmällä kuin vuoden 2009 opiskelijat toimintavälinekoulutusten ajankohtana. Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoiden laajemmat kokemukset vaikeavammaisten parissa työskentelystä verrattuna vuoden 2009 opiskelijoihin esimerkiksi työharjoitteluissa saattoivat vaikuttaa positiivisesti valmiuksiin ohjata toimintavälineitä pilottipäivässä.

Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat testasivat keskenään toimintavälineitä ulkona harjoittelupäivässä ja saivat samana päivänä mahdollisuuden käydä pilottipäivän retkireitin läpi toimintavälineiden kanssa. Tätä toimintamallia vanhemman vuosikurssin fysioterapeuttiopiskelijat pitivät erittäin hyödyllisenä. Voidaan sanoa, että vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat saivat hyvin käytännönläheisen toimintavälinekoulutuksen Satakunnan ammattikorkeakoulun henkilökunnalta, joka edesauttoi heidän valmiuksia ohjata välineitä asiakkaille pilottipäivässä. Lisäksi on todettava, että vanhemman vuosikurssin opiskelijat hyötyivät toimintavälinekoulutuksessaan Satakunnan ammattikorkeakoulun lehtori Kati Karinharjun laajojen kokemusten myötä kehittyneistä pedagogisista valmiuksista ohjata ja opettaa soveltavaa liikuntaa.

Malikkeen järjestämä toimintavälinekoulutus nuoremmalle vuosikurssille oli opiskelijoiden mukaan teoriaopetukseltaan hyvin laaja. Monet vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijat kehuivat teoriaopetuksen sisällön määrää, vaikka opiskelijat eivät kirkaasti sisäistäneet toimintavälineiden hankintakanavia ja rahoitusmahdollisuuksia. Toimintavälineiden käytännön harjoittelun siirtäminen ulkotiloihin ja retkireittiin tutustuminen ennen varsinaisten asiakkaiden saapumista olivat selkeitä kehitysehdotuksia vuoden 2009 fysioterapian vuosikurssin opiskelijoiden mielestä. Ulkotiloissa toimintavälineiden harjoittelu ei ole niin uuvuttavaa kuin sisätiloissa ja retkireitin tunteminen ennen asiakkaiden saapumista lisää opiskelijoiden valmiutta toimia turvallisesti välineiden ohjauksessa.

Yhteiskuntamme nykyisen fysioterapiaosaamisen koulutustarjonnassa erilaisten manuaalisten taitojen osuus on huomattavan suuri. Fysioterapeutin ydinosaamista manuaalisten taitojen lisäksi nykypäivänä ovat tekniikan hallitseminen, asiakkaan koh-

taamiskyvyt, opetus- ja ohjaamisvalmiudet sekä tutkimus- ja kehittämistaidot. Nykyinen fysioterapiaoasaaminen on kattavaa, mutta sen rinnalle on tuotava uusia fysioterapian toimintatapoja, joissa korostuvat asiakaslähtöiset näkökulmat. (Julin 2011, 40-41). Toimintavälinekoulutus on opinnäytetyön vastausten perusteella hyvin tarpeellinen kokonaisuus fysioterapeutin ammattiopinnoissa. Monet opiskelijat kokiivat koulutuksen lisäävän heidän ammattiosaamistaan suhteessa vaikeavammaisiin asiakkaisiin. Toimintavälinekoulutus koettiin tärkeänä sijoituksena tulevaisuuteen, jossa korostuu asiakkaiden lähestymistapa yksilöllisellä fysioterapian suunnittelulla ja toteutuksella.

Informatiiviset näkökulmat olivat joidenkin opiskelijoiden mielestä perusteluita toimintavälinekoulutuksen tarpeellisuudesta fysioterapeutin ammattiopinnoissa. Näiden opiskelijoiden mielestä tärkeä tulevaisuuden fysioterapeutin osaamisalue on valmius informoida toimintavälineistä tulevissa työtehtävissä eri toimipaikoilla. Tästä asiasta selkeänä esimerkkinä voidaan pitää sitä tosiasiaa, että opinnäytetyön tekijä sai mahdollisuuden luennoida lokakuussa 2011 toimintavälineiden aihepiiristä Ojantien toimintakeskuksessa kehitysvammaisten parissa työskenteleville sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille. Paikalla kuuntelemassa olleet työntekijät kiinnostuivat toimintavälineistä ja luennon jälkeen syntyi monia aiheeseen liittyviä kehittäviä keskusteluja. Toimintavälineet olivat suurimmalle osalle täysin uusi asia, joten informaatio heidän kohdallaan oli erityisen tärkeää.

Osa vuoden 2009 fysioterapeuttiopiskelijoista harmitteli toimintavälinekoulutuksen pilottipäivän turvallisuutta, koska asiakkaista ei saanut terveystietoja ennen heidän saapumistaan retkireitille. Asiakkaiden toimintakykyyn perehtyminen fysioterapeuttisen haastattelun ja tutkimisen avulla ovat yksi fysioterapeutin tärkeimpiä työtehtäviä. Ilman asiakkaan terveydentilan riittävää tiedostamista fysioterapeutti ei kykene työskentelemään turvallisesti. On ymmärrettävää, että pilottipäivään osallistuvia asiakkaita ei voida haastatella tapahtumapäivässä paikanpäällä ajanpuutteen vuoksi, mutta asiakkaiden terveydentilaan olisi hyvä tutustua kirjallisten esitetelomakkeiden avulla toimintavälinekoulutuksen harjoittelupäivän aikana. Tässä kohtaa asiakkaista vastaavan yhteistyötahon merkitys korostuu ja asiakkaista koskevat terveystiedot tulee toimittaa koulutuksesta vastaaville etujassa vahvistamaan pilottipäivän retken turvallisuutta. On tärkeää mainita tähän väliin toimintavälinekoulutuksen yhteistyö-

kumppanin merkitys, jonka tehtävänä oli toimittaa asiakkaiden esitiedot toimintavälinekoulutuksen järjestäjätaholle. Esitiedot eivät kuitenkaan jostakin määrätystä syystä saapuneet koulutuksen järjestäjille.

Vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijoista monet ilmoittivat vastauksissaan toivoneensa kattavampaa teoretietoa erilaisista toimintavälineistä harjoittelupäivän teoriatunneilla. Erityisesti vuoden 2008 fysioterapeuttiopiskelijat ilmoittivat jääneensä vaille informaatiota kesätoimintavälineiden suhteen. Opiskelijat olivat kuitenkin huomattavan kiitollisia toimintavälineiden käytännön harjoittelusta ulkotiloissa sekä retkireittiin tutustumisesta jo harjoittelupäivän aikana. Kesätoimintavälineiden informointi koulutuksessa talviajasta huolimatta jatkossa olisi kuitenkin sikäli tärkeää, että opiskelijat valmistumisensa jälkeen työtehtävissään tiedostaisivat yleisimmät kesätoimintavälineet. Tällöin opiskelijoilla on vuodenaikasta huolimatta kattavampi näkemys toimintavälineistä laajalla sektorilla. Yleisesti on huomioitava, että toimintavälinekoulutuksen sisällön suunnittelu ajankäytön suhteen vaatii erityistä organisointikykyä, jotta tärkeimmät aihealueet saadaan käsiteltyä.

9.3 Jatkotutkimushaasteet

Tässä tutkimuksessa tarkoituksenmukaisesti valittu ryhmä oli fysioterapeuttiopiskelijat. Mikäli Malike jatkaa toimintavälinekoulutusten järjestämistä yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulujen kanssa, voisi jatkossa mielenkiintoisena tutkimuskohteena olla koulutukseen osallistuvat asiakkaat. He voisivat antaa vastauksia ja kehittämissideoita liittyen fysioterapeuttiopiskelijoiden toimintatapoihin ja valmiuksiin toimintavälineiden ohjauksessa. Tämän opinnäytetyön resurssit eivät riittäneet asiakkaiden näkemysten tutkimiseen suhteessa koettuihin ohjaustilanteisiin, mutta sen toteuttaminen olisi jatkossa suositeltavaa.

On todennäköistä, että toimintavälinekoulutusta pyritään järjestämään myös muille sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille kuten esimerkiksi sosionomiopiskelijoille, jotka valmistuttuaan usein työskentelevät asuntoloissa ja työkeskuksissa vastaten esimerkiksi vaikeavammaisen henkilön vapaa-ajan organisoinnista. Mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste olisi selvittää sosionomiopiskelijoiden näkemyksiä esimerkiksi

toimintavälinekoulutuksen merkityksestä heidän ammatissaan ja koulutuksen kehittämismahdollisuuksista. Lisäksi tärkeä jatkotutkimusaihe olisi toimintavälineiden kokonaisvaltainen tarkastelu hyvän ergonomian ja välineiden esteettömyyden näkökulmasta. Tässä suhteessa korostuu apuvälineiden teknillisiin ominaisuuksiin tarkempi perehtyminen.

LÄHTEET

Alanko, R., Rehmahl, V & Saari, A. 2004. Ota minut mukaan. Erityistukea tarvitseva lapsi leikki- ja liikuntaryhmässä. Opas. Frenckellin Kirjapaino Oy

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hiltunen, P. 1997. Liikunnan iloa: terveellisen liikunnan opas kaikenikäisille. Helsinki. Suuri suomalainen kirjakerho

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi

Invalidiliitto Ry:n www-sivut. Viitattu 4.10.2011. <http://www.eesteeton.fi/portal/>

Julin, M. 2011. Fysioterapia muutoksen kourissa? Fysioterapia 3, 42

Kangasperko, M. 2011. Fysioterapeutti toimijana Osa D. Power-Point esitelmä Satakunnan ammattikorkeakoulun oppitunnilla talvella 2011

Karppi, S-L. 2007. ICF- yhteinen kirjauskäytäntö ja kieli moniammatilliseen työhön. Fysioterapia, 3/2007.

Kauravaara, K. Lakkasuo, T & Luona-Helminen, R. 2006. Liikunta sopii kaikille. Soveltavan liikunnan opas vertaisohjaajalle. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö Likes

Kemppainen, E. 2008. Kohti esteetöntä yhteiskuntaa, Yhteiskuntapolitiikan normatiiviset keinot esteettömyyden edistämiseksi. Helsinki: Stakes.

Kuutamo, O & Hölsömäki, H. 2005. Soveltavan liikunnan apuvälineet. Helsinki. Edita Prima Oy

Malike- keskuksen www-sivut. Viitattu 5.10.2011. <http://www.malike.fi/fi/malike/>

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Mälkiä, E. Rintala, P. 2002 Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellutukset erityisryhmille. Helsinki. Liikuntatieteellinen Seura ry.

Nikulainen, S. 2008. Malikkeen matkalta potkua perheen arkeen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien kokemuksia Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n Malikkeen toiminnasta. AMK- opinnäytetyö. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.10.2011.

http://www.malike.fi/media/Malike/Opinnaytetyot/1268305366sirkka_nikulainen_-_tutkari_4.pdf

Puranen, T. 2011. Aikuis-Malikkaan toimintavälinekoulutus yhteistyökoulutuksena Satakunnan ammattikorkeakoulussa 2011. Selvitys koulutuksen merkityksestä opiskelijoille. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Tampere

- Rissanen, P. Kallanranta, T & Suikkanen, A. 2008. Kuntoutus. 2. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim
- Salminen, A. 2010. Apuvälinekirja. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike
- SAMK:n OPS vuoden 2008 fysioterapiaopiskelijoille.
[http://kesy01.cc.spt.fi/intra/tiimit.nsf/daac366605152bd2882571cc007d9d60/0B55E50BD8E20157C225745D002E155C/\\$file/Fysioterapian_koulutusohjelman OPS_2008.pdf](http://kesy01.cc.spt.fi/intra/tiimit.nsf/daac366605152bd2882571cc007d9d60/0B55E50BD8E20157C225745D002E155C/$file/Fysioterapian_koulutusohjelman OPS_2008.pdf)
- SFS- käsikirja 48-1 2010. Esteettömyys. Osa 1: Johdanto ja periaatteet tuotteiden, palveluiden ja ympäristöjen suunnitteluun. Suomen Standardisoimisliitto SFS. Helsinki: SFS.
- STM 2006. Valtioneuvosten selonteko vammaispolitiikasta. Helsinki. Viitattu 11.11.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3655.pdf&title=Valtioneuvoston_selonteko_vammaispolitiikasta_2006_fi.pdf
- STM 2011. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluista. Viitattu 3.11.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42736&name=DLFE-16041.pdf
- STAKES. 2004. ICF: Toimintakyvyn, toiminnanrajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Suomen fysioterapeutit 2011. Fysioterapeutti muuttuvassa maailmassa. Fysioterapeutin ydinosaaminen, asiantuntijuus ja valmiudet eri tehtävissä. Viitattu 11.10.2011. Raportti. pdf- muodossa
- Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n www-sivut 2011. Viitattu 4.10.2011
<http://www.vammaisurheilu.fi/>
- Tero, S. 2011. Toimintavälinekoulutus 2011. PowerPoint- esitelmä Yyterin ravintola Dynissä 27.1.2011
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2011. Viitattu 11.11.2011.
<http://info.stakes.fi/apuvalineet/FI/laki/asetuslaakk.htm>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Helsinki. Tammi
- Vakuutus kuntoutus VKK ry: n www-sivut 2011. Viitattu 3.11.2011.
http://vkk.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/Toimintakykyohje_lv.pdf
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Tammi.
- Vuori, I. Taimela, S & Kujala, U. 2005. Liikuntalääketiede. 3. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim

WHO. 2007. International Classification of Functioning, Disability and Health: Children and Youth Version: ICF-CY. Switzerland. World Health Organization.

Yhdenvertaisuuslaki. 20.1.2004/21. § 1,6. Finlexin www-sivut 2011. Viitattu 11.11.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021#a21-2004>

Heikki Lahti
SAMK, Sosiaali- ja terveysala
FY08P

1. Ajatuksiasi tai keskeisimpiä tuntemuksiasi to 27.1 toimintavälinekoulutuksen teoriapäivän osalta

2. Ajatuksiasi tai keskeisimpiä tuntemuksiasi pe 28.1 toimintavälinekoulutuksen retkipäivän osalta

☺ Suuri kiitos vastauksistasi

Heikki Lahti
SAMK, Sosiaali- ja terveysala
FY08P

1. Ajatuksiasi tai keskeisimpiä tuntemuksiasi to 3.3 toimintavälinekoulutuksen teoriapäivän osalta

2. Ajatuksiasi tai keskeisimpiä tuntemuksiasi pe 4.3 toimintavälinekoulutuksen retkipäivän osalta

☺ Suuri kiitos vastauksistasi

Toimintavälinekoulutuksen kyselylomake

Päivämäärä: _____

Paikka: _____

Olen seuraavan vuosikurssin opiskelija (Alleviivaa oikea vaihtoehto)

FY 08P FY 09P

1. ARVIOI TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN HARJOITTELUPÄIVÄN (torstaina 27.1 fy09p/torstaina 3.3 fy08p) TEORIAOPETUKSEN LAATUA

HYVIN HEIKKO

ERITTÄIN LAADUKAS

1

2

3

4

5

Kommentit: _____

2. ARVIOI TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN HARJOITTELUPÄIVÄN (torstaina 27.1 fy09p/torstaina 3.3 fy08p) TEORIAOPETUKSEN SISÄLLÖN KATTAVUUTTA

HYVIN HEIKKO

HYVIN KATTAVA

1

2

3

4

5

Kommentit: _____

3. ARVIOI TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN HARJOITTELUPÄIVÄSSÄ (torstaina 27.1 fy09p/torstaina 3.3 fy08p) SAAMAASI KÄYTÄNNÖN OHJAUSTA TOIMINTAVÄLINEIDEN OPETTELEMISESSÄ

HYVIN HEIKKO

ERITTÄIN KATTAVA

1

2

3

4

5

Kommentit: _____

4. ARVIOI VALMIUKSIASI JA KYKYJÄSI OHJATA TOIMINTAVÄLINEITÄ ERITYISLIIKKUIJILLE PILOTTIPÄIVÄN AIKANA YYTERISSÄ (perjantaina 28.1 fy09p/perjantaina 4.3 fy08p) HARJOITTELUKÄIVÄN POHJALTA

HYVIN HEIKOT

HYVIN VAHVAT

1 2 3 4 5

Kommentit: _____

5. ARVIOI VALMIUKSIASI JA KYKYJÄSI OHJATA TOIMINTAVÄLINEITÄ ERITYISLIIKKUIJILLE LASKIAISRIEHASSA 6.3 KAKSIPÄIVÄISEN TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN JÄLKEEN (27.1 - 28.1 fy09p/3.3 - 4.3 fy08p)

HYVIN HEIKOT

HYVIN VAHVAT

1 2 3 4 5

Kommentit: _____

6. TIEDÄN TOIMINTAVÄLINEIDEN TARJOAMISTA MAHDOLLISUUKSISTA JA NIIDEN MERKITYKSESTÄ VAIKEAVAMMAISEN HENKILÖN ELÄMÄSSÄ TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN POHJALTA

HYVIN HEIKOSTI

HYVIN KATTAVASTI

1 2 3 4 5

Kommentit: _____

7. TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN POHJALTA TIEDÄN MIINKÄLAISIA ERI TOIMINTAVÄLINEITÄ ON YLEISESTI SAATAVILLA

HYVIN HEIKOSTI

HYVIN KATTAVASTI

1 2 3 4 5

Kommentit: _____

8. OSAAN TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN POHJALTA HYÖDYNTÄÄ MALIKE- VUOKRAAMOITA

HYVIN HEIKOSTI

HYVIN KATTAVASTI

1

2

3

4

5

Kommentit:

9. TIEDÄN TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN POHJALTA TOIMINTAVÄLINEIDEN HANKINTAKANAVAT JA RAHOITUSMAHDOLLISUUDET

HYVIN HEIKOSTI

HYVIN KATTAVASTI

1

2

3

4

5

Kommentit:

10. MIELIPITEESI TOIMINTAVÄLINEKOULUTUKSEN TARPEELLISUUDESTA FYSIOTERAPIAN KOULUTUSOHJELMASSA?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

11. MITEN KEHITTÄISIT TOIMINTAVÄLINEKOULUTUSTA?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
Tiedepuisto 3
28600 PORI

OP07
SOPIMUS
OPINNÄYTETYÖN
TEKEMISESTÄ

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä: <i>Heikki Lahti</i>	Opiskelijanumero: <i>0701021</i>	Aloituserhmä: <i>FY08P</i>
Koulutusohjelma: <i>Frsioterapian koulutusohjelma</i>		
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite:		<i>Maamiehenkatu 10, Hanna Tuominen, hanna.tuominen@samk.fi, 044 710 3476, 28500 Pori</i>
Toimeksiantaja, yhteysten henkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite:		<i>Sumeliuksenkatu 18B, Malike Susanna Tero, susanna.tero@kvti.fi, 0207 718 305, 3.krs, 33100 Tampere?</i>
Opinnäytetyön nimi: <i>Tamintavälinekoulutus</i>		
Työn etenemisaikataulu: <i>Kevät 2011, (tarkempi aikataulu tutkimussuunnitelmassa)</i>		
Tarkempi selvitys on sopimuksen liitteenä olevassa hyväksytyssä tutkimus-projektisuunnitelmassa.		
<p>Vakuutukset. Jos opinnäytetyö tehdään kokonaan tai osittain työsuhteessa palkkaa vastaan, niin toimeksiantajan on laadittava asianmukainen kirjallinen työesopimus. Työnantaja huolehtii lainmukaista vakuutuksesta, sillä ammattikorkeakoulun vakuutukset eivät kestä työsuhteessa tehtävien opinnäytetyön tekijää.</p> <p>Opinnäytetyön kustannukset ja niiden korvaaminen. Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin (ml. Aineiston hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaukset jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Pääsääntöisesti Satakunnan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.</p> <p>Oikeudet opinnäytetyön tuloksiin. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden kaupalliseen hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.</p> <p>Immateriaalioikeudet. Tekijänoikeus ja muut immateriaalioikeudet opinnäytetyöhön kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Opinnäytetyön tekijä ja toimeksiantaja sopivat erikseen, missä laajuudessa tekijänoikeus tai muut immateriaalioikeudet siirtyvät toimeksiantajalle.</p> <p>Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu. Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Ammattikorkeakoulu vastaa työn ohjauksesta, seurannasta ja työn riittävästä laadusta. Ammattikorkeakoulu ei ole taloudellisesti vastuussa työn tuloksista tai aikataulusta. Opinnäytetyön tekijä ei vastaa toimeksiantajalle vahingosta, joka toimeksiantajalle syntyy opinnäytetyön viivästymisestä, ellei erikseen toisin sovita. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana saamansa luottamuksellisen aineiston, kun opinnäytetyö on valmistunut, tai kun osapuolet yhdessä toteavat, että yhteistyöedellytykset opinnäytetyön loppuun saattamiseksi ei ole.</p> <p>Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuusolosuhteissa pidettävää määrättyä tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö tai sen osia voidaan julkistaa myös internetissä sopimalla niistä erikseen. Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja ja opettaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulleet luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemista luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.</p> <p>Tällä sopimuksella koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Porin käräjäoikeudessa.</p> <p>Tällä sopimuksella on laadittu 2 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.</p> <p>Satakunnan ammattikorkeakoululla on oikeus käyttää yhteistyöhanketta referenssinä ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyöstä, mukaan lukien SAMK:n yhteistyötietokanta, johon voi tehdä hakuja internetissä. Opinnäytetyöstä näkyvät otsikko, organisaatio ja organisaation yhteystiedot. Hanketta voidaan lisäksi hyödyntää ammatillisen korkeakoulutuksen tavoitetta edistävässä esim. opetusmateriaalina tai -metodina edellyttäen, ettei hankkeeseen sisällyneiden tietojen luottamuksellisuutta vaaranneta.</p>		
Päiväys: <i>19.5.2011</i>		
Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimike ja nimen selvitys: <i>Jouko Tuomi</i>	Koulutusjohtajan/Toimialajohtajan allekirjoitus ja nimen selvitys: <i>Jouko Tuomi</i>	
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: <i>Heikki Lahti</i>		

Sisältövastaava: Anne Sankari

Tarkistettu viimeksi: 26.11.2009